

Кому після війни належатимуть ключі від українських надр?

Те, про що не наважується сказати президент Володимир Зеленський

» стор. 4

«Коли потяг у даль загуркоче»

На Крюківському вагонзаводі успішно пройшли випробовування нових пасажирських вагонів

» стор. 2

Сятимуть завжди!

Ялинковий екскурс у минуле

» стор. 10

Україна молода

Середа, 18 грудня 2024 року

№51 (6015)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 41,298 грн
1 € = 43,994 грн

Ваш вихід, панове!

Уряд оприлюднив проєкт закону, який стосується змін у пенсійному законодавстві

» стор. 3

Очікується, що після впровадження реформи розміри солідарних пенсій зростуть для 80% українських пенсіонерів.

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на наступний рік

стор. 7

«Ми оцінюємо, що північнокорейські солдати брали участь у бойових діях у Курську. В нас є ознаки того, що вони зазнали втрат як убитими, так і пораненими».

Пет Райдер
представник Пентагона

■ ДОПОМОГА

Захистити захисників

200 родин черкаських ветеранів отримали сертифікати на житло

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині 200 родин ветеранів російсько-української війни отримують житло за державними програмами. Зокрема, йдеться про захисників з інвалідністю І-ІІ групи та членів сімей полеглих воїнів, ВПО з-поміж учасників АТО. Як повідомили «Україні молодій» у Черкаській ОВА, днями голова обласної військової адміністрації Ігор Табурець вручив їм сертифікати на придбання житла.

«Ветеранська політика — щоденний порядок денний. Інакше бути не може», — говорить очільник Черкаської області. Він каже, що реабілітаційні спроможності, ветеранські простори, комплекс інструментів для інтеграції та адаптації ветеранів і ветеранок — над цим усім уже працюють на Черкащині.

«Якщо говорити про базові потреби, то серед них — якраз питання забезпечення житлом. Завдяки підтримці президента України, Мінветеранів цього року ми маємо безпрецедентне фінансування. Лише нашої області спрямовано 458 мільйонів гривень», — розповідає пан Ігор.

Серед тих, хто нині отримав сертифікат на придбання житла, — Сергій Головко, який проходив службу в 118-й окремій бригаді Сил ТрО ЗСУ. Торік дізнався про державну про-

Голова Черкаської ОВА Ігор Табурець вручає ветеранам війни сертифікати на придбання житла.
ФОТО надане Черкаською ОВА.

граму підтримки ветеранів від працівниці відділу соціальної політики Черкаської міської ради. «Ця програма стала для мене великою підтримкою. Нині я живу в багатоквартирному будинку без ліфта, що дуже ускладнює життя через отримане поранення. Мрію про приватний будинок, адже маю двох маленьких дітей, а це дозволить нам жити комфортніше. Тепер зможу почати вибір житла — це важливий крок для моєї родини», — каже Сергій Головко.

Ветеран Ігор Клименко служив у 95-й окремій штурмовій бригаді. Він також отримав сертифікат на житло. «Ще до повномасштабного вторгнення чув про цю програму, але тоді не було таких великих коштів, — розповідає Ігор. — За останні роки держава значно збільшила фінансування. Це дає шанс багатьом ро-

динам вирішити житлові питання. Ми з дружиною та дитиною мріємо про власний дім і тепер можемо почати шукати найкращий варіант. Попереду — багато приємних клопотів у родинному колі».

До речі, на Черкащині з 2016 року також діє регіональна кредитна програма, спрямована на підтримку оборонців України. Нею вже скористалися 139 сімей, зваживши на пропонувані вигоди.

«Наші ветерани та ветеранки мають відчувати турботу й отримувати необхідний супровід. Це той приємстві після повернення їм віддячити за відвагу та захист України. Додамо, що ветерани та родини загинблих обирають житло самостійно, на первинному або вторинному ринку. Однак за умови, що воно введене в експлуатацію», — підсумовує Ігор Табурець. ■

■ НА ФРОНТІ

Кара з неба

Північнокорейські «прибульці» не готові до зустрічі з українськими дронами і почали масово гинути на Курщині

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Інтернетом шириться відео північнокорейського військового, який у момент атаки на рашистські позиції заціпеніло спостерігає, як до нього наближається безпілотною. Очевидно, йдеться про фрагмент масштабного бою 14 грудня, коли москалі погнали у бік розташування 17-ї важкої механізованої бригади ЗСУ армію кремлівського союзника. Орда просувалася вперед по відкритому полю розосередженим бойовим строєм, потрапляючи під вогонь української артилерії. Особливо ефективними виявилися касетні снаряди, розроблені спеціально для зупинки «м'ясних штурмів».

Крім цього, наші бійці активно використовували ударні дрони, масово викошуючи противника. У результаті загинули також 23 поранені корейці, яких готували до евакуації перед початком атаки. До речі, того ж дня «роботів» кім ченина кидали ще на дві ділянки фронту, але вони й там змушені були відійти з великими втратами.

Пентагон устами свого представника Пета Райдера вже визнав цей факт. «Ми оцінюємо, що північнокорейські солдати брали участь у бойових діях у Курську, — сказав він. — В нас є ознаки того, що вони зазнали втрат як убитими, так і пораненими».

А бійці 414-го окремого полку ЗСУ, відомі як «Птахи Мадяра», рознесли колону окупантів, що рухалася на українські позиції в Донецькому регіоні. Три бронеавтомобілі 3-СТС «Ахмат», напхані піхотою і десантниками, потрапили під прицільний вогонь з різної

зброї. Перший накрили FPV-дронами з акумуляторним зарядом. Другий — дистанційними мінами типу «цукерка». А третій потрапив на мінне поле і був додатково атакований безпілотниками. За словами командира підрозділу Мадяра, ці броньовики ворог застосовує на полі бою досить часто, але вони не надто ефективні через вразливість перед ударами з неба і наземними «сюрпризами».

Утім, незважаючи на героїзм та вміння наших захисників, ворог і далі просувається на Донеччині. У Генштабі ЗСУ повідомили, що рашисти в понеділок 46 разів намагалися прорвати українську оборону в районі Покровська. З'явилася навіть інформація (офіційно не підтверджена), що вони окупували Ганнівку. Крім того, за даними експертів DeepState, кацапи просунулися біля Кругленького, Дальнього, Успенівки, Піщаного, Сторожевого, Трудового, в Кураховому, Шевченку та Костянтинополському.

А на болотах продовжують відправлятися до оркестрової ями козона високі армійські чини. Цього разу бійці невидимого фронту підірвали у москві генерал-лейтенанта, начальника військ радіаційного, хімічного та біологічного захисту зс рф Ігоря Кириллова. Він підозрювався у численних воєнних злочинах.

«Цей посадовець відповідальний за масове застосування рашистами забороненої хімічної зброї проти Сил оборони на східному та південному фронтах України, — повідомила пресслужба СБУ. — За наказом Кириллова з початку повномасштабної війни зафіксовано понад 4,8 тисячі випадків використання ворогом хімбоекприпасів». ■

■ ДЕРЖАВНЕ ЗАМОВЛЕННЯ

«Коли потяг у даль загуркоче»

На Крюківському вагонзаводі успішно пройшли випробовування нових пасажирських вагонів

Ганна ВОЛКОВА

Два склади нових пасажирських вагонів (по п'ять у кожному), виготовлених на ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», здійснили пробігові випробування за маршрутом Кременчук—Полтава—Кременчук. Це обов'язкова штатна процедура, яку проходить кожен пасажирський вагон, перш ніж відправитися на залізницю перевозити пасажирів, — повідомила пресслужба підприємства.

У випробуваннях узяли участь представники відділу технічного контролю, метрологи, робітники корпусу пасажирського вагонобудування, а також, що є обов'язковим, представники замовника, тобто Укрзалізниці.

Програма випробувань передбачала перевірку роботи електроніки, водопостачання (кип'ятильників, бойлерів, подачу води в санітарні кімнати, роботу пневмосистем туалетів), гальмівної системи при різних швидкостях руху та режимах, протитокних пристроїв. Були проведені заміри нагріву гальмівних дисків після гальмування, рівень освітленості в купе та на коридорах, спостереження за роботою кліматичних установок, протипожежної системи тощо.

Керував групою досвідчених фахівців із корпусу пасажирського вагонобудування старший майстер Віктор Шепель. За виконанням усіх пунктів програми випробувань слідував представник Укрзалізниці, подаючи свої

зауваження. Частина зауважень була усунута в ході випробувань, решта — на підприємстві після повернення складів з пробних рейсів.

Випробування пройшли успішно, засвідчивши, що продукція ПАТ «КВБЗ» зроблена на совість задля безпеки, комфорту та зручності пасажирів та для багаторічної роботи на залізниці.

Наразі триває процес передачі вагонів Укрзалізниці: їх ретельно й прискіпливо перевіряє приймальна комісія.

Загалом національний перевізник вантажів та пасажирів для оновлення рухомого складу замовив на Крюківському вагонобудівному заводі 66 пасажирських вагонів. Це, як написав у своєму телеграмканалі очільник Полтавської ОВА Філіп Пронін, нове де-

Фото — сайт ПАТ «КВБЗ».

ржавне замовлення, над яким працює колектив підприємства і яке стало можливим завдяки сприянню ОВА.

«Під час попереднього держзамовлення завод поставив 100 пасажирських вагонів. Співпраця триває. Докладаємо зусиль на обласному рівні, виносимо питання на центральний, щоб підприємства області отримували більше подібних замовлень. Як показав попередній досвід, вони можуть із цим упоратися —

відповідально та якісно», — зазначив керівник Полтавської ОВА. Він додав, що Крюківський вагонобудівний завод є учасником програми «Зроблено в Україні».

«Тож у плюсі як виробник, так і споживач. Адже ця ініціатива — не лише про високу якість і дотримання стандартів, а й про зміцнення вітчизняної економіки. Підтримуємо місцевих виробників», — резюмував Філіп Пронін. ■

РЕФОРМИ

Ваш вихід, панове!

Уряд оприлюднив проєкт закону, який стосується змін у пенсійному законодавстві

Наталія НАПАДОВСЬКА

Питання пенсійної реформи — більш ніж нагальне. По-перше, в Україні налічується близько 10 млн пенсіонерів, по-друге, хоча середня пенсія в нашій країні становить майже 5 тис. грн, видатки на пенсію залишаються просто шаленими — в бюджеті на 2025 рік вони закладені у розмірі 780,9 млрд грн. Пенсійна система є однією з найбільш консервативних у структурі держави, тож норми чинного закону на 80% залишаються, вимоги для отримання пенсії змінювати також не будуть. Для заслуженого відпочинку необхідно мати 35 років трудового стажу (у разі виходу на пенсію в 60 років) або принаймні 15 років стажу (для виходу в 65 років).

Якщо задумане Мінсоцполітики вдасться, в Україні запрацює трирівнева пенсійна система, де перший рівень — солідарна пенсія, другий — обов'язкова накопичувальна, третій — добровільна накопичувальна. Також окремо пропонується нарахувувати професійні пенсії — це доплати, відомі зараз як спецпенсії. Реформа солідарного рівня пенсійної системи передбачає дві складові: страхову (нині отримують пенсіонери в Україні) та базову пенсії.

Розмір базової буде однаковим для всіх пенсіонерів — 30% від мінімальної зарплати після вирахування з неї податків.

Якщо пенсійна реформа запрацює у 2025 році, то розмір базової пенсії становитиме 1 тис. 848 грн (мінімальна зарплата — 8 тис. грн, а після сплати податку на доходи фізичних осіб та нового військового збору — 6 тис. 160 грн).

Зрозуміло, що пропозиція базової пенсії для всіх (і тих, хто ні дня не працював, і тих, хто отримує високу пенсію, як, наприклад, судді) має вигляд політичної подачки на кшталт чергової тисячі гривень, але будемо вважати цю опцію другорядною.

Розмір виплати, на яку претендуватиме людина після реформи, — це сума базової та страхової пенсій.

Розрахунок страхової пенсії — у всіх її розмір є і буде різним — повністю залежатиме від внесків (ЄСВ) людини протягом усього життя, але замість громіздких формул «надбавок» запровадять бальну систему.

Однозначний плюс проєкту — скасування некоректної норми про індексацію пенсії на зростання інфляції. «На розрахунок індексації, зокрема, впливає інфляція, і в підсумку виходить обернена залежність, — каже заступниця міністра соціалістики Дарина Марчак. — Коли економіка зростає й інфляція не дуже велика, індексація зменшується, а в часи кризи, за високої інфляції, індексація зростає. Тобто під час кризи пенсії зростають швидше, ніж під час економічного підйому».

Згідно з бальною системою, внески конвертуватимуться в бали, підрахунок яких під час виходу на пенсію і дасть змогу визначити розмір виплат. Спла-

та ЄСВ із середньої зарплати в країні даватиме 10 балів щомісяця, за 35 років — 4 тис. 200 балів. Якщо зарплата менша або більша, то кількість балів відповідно зменшується або збільшується.

Вартість бала визначатиме уряд щороку в березні. Формула розрахунку, закладена в законопроекті, виглядає так: середню зарплату (за даними ПФУ) за минулий рік помножити на коефіцієнт 0,3 й поділити на 4 тис. 200. Зараз вартість бала становила б 1,02 грн. Тож людина, яка завжди отримувала середню зарплату і накопичила 4 тис. 200 балів, отримала б страхову пенсію в розмірі 4 тис. 292 грн. До неї, за планом реформи, додається базова пенсія, що дало б разом 6 тис. 140 грн. Окремо до цієї суми додаються накопичення, які протягом життя зробив пенсіонер.

Але розмір страхової пенсії буде у всіх різним. Наприклад, кравчиня, працюючи офіційно, її зарплата становить 30 тис. грн. За даними Пенсійного фонду, середня зарплата у вересні 2024 року становила трохи більше 18 тис. грн. Якби нова система розрахунку страхової пенсії вже діяла, то за показником середньої зарплати їй нараховували б 10 балів. Проте оскільки в кравчині зарплата в 1,664 раза вища, то і кількість балів буде пропорційно більшою та становитиме 16,64. І навпаки, при отриманні мінімальної зарплати — 8 тис. грн — за місяць робітнику нараховують лише 4,44 пенсійного бала.

Деякі перехідні положення реформи є досить розмитими. Незрозуміло, як зараховуватимуть роки до впровадження автоматизованої системи (до 2004 року). Але в цілому появу бальної системи фахівці зустріли схвально, адже вона повинна вирішити нагальну проблему: люди, які мають ідентичний трудовий стаж, протягом якого отримували однакові зарплати, проте вийшли на пенсію в різні роки, наприклад, у 2002-му і 2020 роках, мають різні розміри пенсійних виплат. Інколи різниця сягає 50%.

Також в уряді планують запровадити передбачений ще 20 років тому другий рівень пенсійної системи — обов'язкові накопичувальні пенсії, які мають запрацювати з 1 січня 2026 року і матимуть винятково індивідуальний характер. У межах реформи кожному працюючому українцю відкриють індивідуальні пенсійні рахунки, які щомісяця поповнюватимуть роботодавець та держава.

У перші три роки реформи кошти зберігатимуться в державному накопичувальному фонді, який керуватиме цими грошима й інвестуватиме їх для того, аби вберегти від інфляції та примножити. Далі кожен громадянин зможе обирати собі приватний фонд.

Доступ до накопичувальних внесків відкриється після виходу на пенсію, тобто в 60 років, за наявності 35 років трудового стажу. Якщо виплати солідарної пенсії припиняються відразу після

смерті громадянина, то кошти в накопичувальному фонді залишатимуться у власності особи і їх можна буде передавати у спадок.

Розмір пенсійної виплати з накопичувального фонду становитиме не менше половини прожиткового мінімуму. Якщо людина приєднується до другого рівня пенсійної системи надто пізно та ще не встигне накопити достатньо коштів для таких виплат, то вона зможе отримати усі свої заощадження одноразовим платежем або спрямувати їх на солідарний рівень (придбавши пенсійні бали).

У перший рік після реформи внесок до накопичувального фонду становитиме 2-3% від зарплати: по 1% за рахунок відповідного зменшення ЄСВ та ПДФО, а ще 1% — добровільний внесок працівника. Щоправда, останній добровільним є лише умовно, адже стягуватиметься автоматично, однак працівник матиме право від нього відмовитися. І в цьому є певна загроза успішності реформи, бо українці, м'яко кажучи, державі не довіряють.

«Розрахунок пенсій переводяться на більш прозору схему і базуються не на зарплаті, як сьогодні, а на внесках. Але, знову ж таки, платником ЄСВ залишається роботодавець, а не працівник, чого немає ніде у Європі. Тому прямої зацікавленості працівника в тому, щоб платились кошти на майбутню пенсію, так і не забезпечено», — вважає депутат ВР 6-го скликання Юрій Ганущак.

Очікується, що після реформи розміри виплат перерахують за новими правилами, тобто за заробленими балами, та додадуть базову пенсію. Якщо перерахована за новими правилами пенсія виявиться меншою, ніж раніше, то її розмір зменшувати не будуть. Інші доплати — за певний статус особи або особливі умови праці — виведуть із пенсійної системи та перекладуть на державний бюджет. Особливості розрахунку таких пенсій зведуть в один закон «Про пенсії за особливі заслуги», текст якого викладуть у новій редакції.

Чи є шанси ухвалити пенсійну реформу? 50 на 50, вважають фахівці. Для парламенту, який зараз перебуває у напівпритомному стані, це питання, на яке немає відповіді. Автори проєкту реформи попередили: «Очікується, що після реформи розміри солідарних пенсій зростуть для 80% українських пенсіонерів». А це потребуватиме додаткових витрат з Пенсійного фонду. Крім того, після запровадження накопичувального рівня пенсій скоротяться надходження як до бюджету ПФУ, так і до державного бюджету.

Невтішна ситуація з демографією, досить песимістичні макророгнози та можливі перепони для реформи — позиція МВФ і Світового банку. Але якщо все «зростеться», то на старості українці зможуть претендувати на виплати, розмір яких перевищуватиме половину їхньої зарплати. Принаймні так обіцяють автори. ■

КРИМІНАЛ

Товар— гроші— тюрма

На Черкащині ліквідували дві нарколабораторії з місячним прибутком у мільйон гривень

Орієнтовна вартість вилученої наркотичної продукції в черкаських наркоторговців за цінами чорного ринку становить понад 3 мільйони гривень.
Фото надане управлінням СБУ в Черкаській області.

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаській області СБУ і Нацполіція знешкодили наркосиндикат, який виготовляв масштабні партії важких психотропів для продажу в різних регіонах України.

Як повідомили «Україні молодій» в управлінні СБУ в Черкаській області, до організації наркобізнесу причетні жителі області, серед яких 36-річна юристка центру надання безоплатної правової допомоги.

«Зловмисники вирішили заробити на торгівлі амфетаміном, мефедронном та А-RVP. Для оптового виробництва «товару» вони організували дві нарколабораторії, які щомісяця постачали особливо небезпечні психотропи на майже 5 мільйонів гривень», — розповідають у спецслужбі. І додають, виробничий процес у підпільних цехах, де синтезували заборонені речовини, облаштували просто у власних помешканнях.

Учасники угруповання займалися також збутом готової «продукції» через розгалужену мережу наркодилерів в Одесі та Чернівцях, у Київській та Черкаській областях.

«Для пошуку потенційних клієнтів вони використовували особисті зв'язки у кримінальних колах і планували розширити нелегальний бізнес по всій території України. Щомісячний дохід від протиправної діяльності становив понад мільйон гривень», — зазначають в обласному управлінні СБУ. Правоохоронці затри-

мали чотирьох активних учасників угруповання на гарячому, коли ті готували нову партію психотропів до продажу. В них було проведено 22 обшуки і виявлено 5 кг психотропної речовини А-RVP, канабіс, амфетамін, майже 160 літрів прекурсорів, обладнання для виробництва та фасування психотропів, мобільні телефони з доказами злочинних дій, банківські картки, через які здійснювалися розрахунки за збут «товару», автомобілі, комп'ютерну техніку, понад 400 тис. грн та чорнові записи. Орієнтовна вартість вилученої наркотичної продукції за цінами чорного ринку становить понад 3 мільйони гривень.

На даний час наркоторговці перебувають під вартою. Усім п'ятьом учасникам наркогрупи повідомлено про підозру за ч. 3 ст. 307 Кримінального кодексу України (невинно, облаштували просто у власних помешканнях, зберігання, перевезення, пересилання чи збут психотропних речовин або їх аналогів у складі організованої злочинної групи). Їм загрожує до 12 років тюрми з конфіскацією майна.

Триває розслідування для притягнення до відповідальності інших фігурантів.

Комплексні заходи проводили співробітники СБУ в Черкаській області спільно з Національною поліцією за процесуального керівництва офісу генерального прокурора. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

Хоча нам цього прямо ніхто не каже, але ми розуміємо: нас ведуть негативними сценаріями. На жаль. Ми не маємо твердої суб'єктності. Її в нас забрали дипломатичною змовою, так званим Будапештським меморандумом, у 1994 році. Коли продуманим обманом, спланованою підлістю західні демократи та московські диктатори позбавили нас ядерної зброї. Сильна, впевнена в собі, а не в upkle (дядькові) Семові та дяде Ване, Україна не потрібна залаштуновим світовим гравцям.

Нас зробили заручниками політичної боротьби. Це було добре видно напередодні виборів в Америці, коли стікаюча кров'ю Україна стала розмінною монетою між республіканцями й демократами.

Чужі сценарії, навіть якщо в них постраждають наші вороги, не завжди вказують, що караючий меч на довгу перспективу належить стовідсотково нашим друзям. Як каже африканське прислів'я, якщо крокодил з'їв твого ворога, це не означає, що крокодил — твій друг.

Для нас важливо зберегти українську державність, повернути наше національне багатство у власність усього українського народу. І щоб наша земля, надра та інші природні щедрих використувалися в інтересах усіх українців, а не групи корпорацій та олігархів. Тим більше закордонних.

Таке просте бажання на тлі війни, котра загострила всі сприйняття і потроху виводить з анабіозу ілюзорного сприйняття персонажів, з котрими наразі ми проходимо свої квести (місію).

Загалом, існує така собі теорія планування світового влаштування і керування людськими масами. Отже, за цієї теорією, світ контролює 1%, їхні маріонетки становлять 4%, 90% — просто сплять. Усе відразу розуміють 5%, вони шукають і намагаються розбудити сплячих 90%. 1% контролерів використовує 4%, щоб 5% упертих правдолюбів не розбудили цю сонну чималу частину населення, котра становить 90%.

Мир в обмін на надра

Як стверджує німецька щоденна газета Die Welt («Світ»), президент України Володимир Зеленський одразу після виборів у США шукав термінової зустрічі з новообраним президентом Америки Дональдом Трампом.

Німецьке видання акцентувало увагу на тому, що Володимир Зеленський в обмін на підтримку нового лідера американців не допустити капітуляції України готовий віддати йому всі ключі від замків українських ресурсів.

Розумні та цинічні люди давно казали, що розмовляти треба не про цінності. А про інтереси. Республіканці зацікавилися ресурсами України, обіцяними в «плані перемоги» президента Зеленського.

Нагадаємо, під час презентації свого «плану перемоги» у вересні в Нью-Йорку Зеленський, зокрема, пообіцяв «забезпечити прибуток на інвестиції» і згадав природні ресурси України, серед яких «критично важливі метали ціною в трильйони доларів — уран, титан, літій, графіт та інші стратегічні ресурси, що посилять або росію та її союзників, або Україну і демократичний світ».

Нам видається, що все вже давно розподілено і той посил про українські надра був не для американців та інших наших партнерів, а саме для українців. Певною мірою підготовка. Бо чомусь не віриться, що досі іноземний капітал не вклався у наші землі та корисні копалини.

Такі кухонно-кулуарні «згадки» українців проміжно підтвердив сенатор-республіканець Ліндсі Грем, якого називають довіреною особою Дональда Трампа. Під час виступу на телеканалі Fox News Грем назвав Україну найбагатшою країною Європи.

«Ми повернемо наші гроші і збагатимось рідкоземельними металами, від цього отримає вигоду й Україна», — сказав сенатор.

Суспільство самоцензури

Водночас, напевне, також і на це є вплив зацікавлених, поки українське суспільство перебуває в режимі глибокої самоцензури.

Основні теми, котрі мають бути пов'язані з внутрішнім життям у країні, з демократією, плюралізмом, питаннями війни і миру, воєнного стану й ухвалення багатьох рішень владою, — перекладені на «після перемоги», що є стратегічною помилкою влади.

Проблема в тому, що відсутність обговорень згаданих тем на рівні персоналій чи на рівні уточнень призвела до того, що з початку війни фактично вся система стримання і протизаг була зруйнована.

Тобто класичний конституційний розподіл, який живе у кожній демократії світу, в гілках у тій чи іншій окремій владі, і системи стримування, які не дозволяли б владі перейти в режим авторитарного узурпованого управління країною, фактично всі стерті.

Саме тому від імені України говорять голова офісу президента, його радники, позаштатні і штатні, ретранслює

Мар'яна Безугла та інші. Щоправда, дещо говорить і президент.

Однак президент України Володимир Зеленський — несистемний політик, і, обираючи його на цю посаду, українці віддали йому перевагу не за політичну чи ідеологічну харизму. І це одна із серйозних помилок.

Президент України фактично не веде дискусію про українську національну історію, про опору на ті засадничі елементи, що будувалися тривалий історичний період у визвольних війнах українців за свою незалежність та за свою державу.

Він говорить про всі формальні речі, які пов'язані винятково із сьогодинішнім днем.

Звичайно, Зеленський залишається політиком, причому великого калібру, бо він фактично став на рівень глобальних лідерів. Точніше, на цей рівень підняла його російсько-українська війна. І він, без сумніву, увійде в історію, бо саме завдяки і йому, і його участі Україна вистояла перші три роки війни і продовжує вести запеклу боротьбу. Водночас, з іншого боку, в ньому живе режисер, продюсер, актор, який постійно грає в президента. І от цей конфлікт Володимир Олександрович до кінця не подолав.

Якби Зеленський став ідеологом, ідейним політиком, якби він став людиною класу Вінстона Черчилля, без сум-

Система стримування і протизаг зруйнована. Незручна правда стає ледь не кримінальним злочином. Моральні лідери України пішли у внутрішню еміграцію. По цих слабких місцях б'є і буде бити путін.

ніву, нам усім було б легше. Але він такий, який є, і іншим він не буде.

Те, що від його імені говорять інші люди, з одного боку, це недобре, бо таких повноважень у них немає. Але, з іншого боку, це війна, і добре, що хоча б хтось говорить і про те, що думає президент, і про що він не наважується сказати.

Тож якщо фразу, заготовлену для трибун і екранів — «Україна не готова до миру з росією», — перекласти українською, то це означатиме: Україна не готова до капітуляції.

Про це і хоче сказати Андрій Єрмак, просто для більш чіткої артикуляції цього потрібно мати ширший горизонт моделі розуміння дипломатії, історії та політики в цілому.

Ми вже не раз писали, що, попри лідерську роль президента Зеленського в організації спротиву російській агресії, йому так і не вдалося до цього часу виступити зі стратегією оборони України чи визвольної війни, чи протистояння з новою формою воєнного геноциду ядерної держави. Глава держави спирається на високий рівень самоорганізованості та патріотизму українців, які тримаються.

Проте відсутність конкретних і значимих реформаторських, ідеологічних і справедливих та відповідальних дій у внутрішній політиці поволі призводить до накопичення кризової енергії всередині нації. Якщо вона вихлопнеться назовні, то українське суспільство, ймові-

ЛЯЛЬКОВОДИ

Кому після війни належатимуть ключі від українських надр?

Те, про що не наважується сказати президент Володимир Зеленський

Ляльковод з прихованим обличчям керує політиками.

но, розколеться. Значна його частина може бути готова до миру з путіним на умовах, близьких до його ультиматуму. Це вже було раніше.

У перші місяці війни, коли більшість українців були у відчаї, президент Зеленський ініціював Стамбульські угоди. Як форму «м'якої капітуляції», ближчу до фінської моделі. Подібна ситуація може скластись і сьогодні, якщо не провести рішучий активний ребрендинг стратегії внутрішньої політики глави держави.

Увесь і єдиний центр влади — лише в його руках.

В іншому випадку, судячи з інтенсив-

нуче буде прив'язаний до виборів президента і парламенту. Це оптимальна альтернатива продовження війни.

З іншого боку, її реалістичність дорівнює об'єктивності процесів, що неможливо зупинити. Це продовження війни. Путін у ній домінує і повністю контролює її стратегію та й далі володіє тривалою ініціативою, яку неважко пролонгувати на середньострокове майбутнє.

Він знає, що його відмова від переговорів з Україною на умовах Трампа не має великих шансів на передачу Україні достатньої, передової чи якоїсь суперової зброї.

З іншого боку, зламана стратегія мотиваційного добровольчого формування ЗСУ, яку відновити, при всіх нинішніх сукупних умовах, неможливо. Тим більше потрібен значний час — навчити пілотів, танкістів, артилеристів, яких переводять у штурмовики, та інших солдатів і офіцерів з високою сучасною кваліфікацією.

І це треба робити саме в цей період, коли в Україні Конституція не працює, закони не виконуються, взаємні правила ігноруються, а влада монополізована в одному маленькому центрі. Вона не встигає вирішувати всі запити, кризи, конфлікти.

Можна заперечувати, але ця ситуація породжує «системний хаос». Коли всі інститути, фракції, навіть фрагменти й периферії системи стають незалежними монополістами в ухваленні рішень, зрощуючись із доволі корумпованими елементами вертикалей та горизонталей влади.

ТЦК, МСЕК, прокуратура, суди, поліція і ще десятки, а то й сотні нібито підпорядкованих закону, з чітко прописаними функціями, органів діють у власних інтересах, встановлюючи власні правила, які особливо ніхто не порушує.

Це наслідок повного розвалу конституційного й обов'язкового розподілу влад, тотальної руйнації системи стримування і протизаг та повернення корупції як легітимного інструменту управління країною.

Важливо, що й потенціал внутрішнього інтелектуального протистояння України щонайменше не нарощується.

Незручна правда стає ледь не кримінальним злочином. Моральні лідери пішли у внутрішню еміграцію.

По цих слабких місцях б'є і буде бити путін. ■

Богдан ЧЕРВАК, голова ОУН

У 1928 році Андрія Мельника звільнили з «Бригіток» — львівської тюрми, де він перебував чотири роки за приналежність до Української військової організації (УВО).

Одним із перших, хто його зустрів на волі, був митрополит Андрей Шептицький. Владика одразу ж запросив його до себе на Святоюрську гору як поважного гостя і запропонував роботу наглядача за лісовими угіддями Української греко-католицької церкви. Мудрий митрополит розумів, що Андрій передусім потребує фізичної і моральної реабілітації. Чотири важкі роки у тюрмі далися взнаки і негативно відбилися на його здоров'ї. Крім того, в такий спосіб він убезпечував Андрія Мельника від подальшого переслідування польською поліцією, яка шукала будь-яку нагоду знову запроторити його до в'язниці.

Андрій Мельник не вагаючись погодився. Він потребував відносного спокою, лікування, а головне — часу на осмислення своє подальшої участі в національно-визвольному русі, без якого його життя втрачало будь-який сенс.

Але вже дуже скоро Андрій зрозумів, що, перебуваючи під своєрідною опікою митрополита і церкви, він починає втрачати «пульс часу». Так, він не сидів без діла. З благословення митрополита брав активну участь у католицькій акції «Українська молодь — Христові», яка зібрала тисячі молодих українців-галичан. Він отримав чудову нагоду впливати на цю молодь, прищеплюючи їй ідеї українського націоналізму. Як тільки польська влада заборонила молодіжну скаутську організацію «Пласт», Андрій Мельник узявся за створення нової молодіжної організації «Орли», яка вирошувала майбутніх борців за волю України.

Але при цьому всьому Андрій не розривав відносин з підпіллям УВО і мав намір знову активно включитися у її діяльність. Проте зробити це було нелегко. Він і надалі перебував під пильним наглядом польської поліції, яка заборонила йому виїзд за кордон і навіть у прикордонні території, а також встановила за ним таємний нагляд. Будь-які його контакти з українськими підпільниками ставили під ризик їхнє життя. Він це добре розумів, а тому намагався жити відлюдником.

Мало хто знав, що в цей час, коли Андрій Мельник був практично ізолюваний від підпілля, він усе ж підтримував контакти з головою УВО Євгеном Коновальцем.

Час від часу до нього навідувалися зв'язкові з Відня, які передавали усні повідомлення від полковника Коновальця. Із цих сухих переказів Андрій Мельник намагався збагнути стратегічний задум Коновальця. Він дедалі сильніше відчував, що незабаром у діяльності УВО відбудуться якісні зміни. І що полковник Коновалець має масштабний план її перетворення або інтеграції у більш впливовий політичний проект, який має на меті об'єднати усі революційні сили в Україні й на еміграції.

«Що задумав Євген Михайлович?» — це запитання не раз ставив собі Андрій Мельник.

Уже на початку 1930-х років, коли у Відні відбувся установчий Конгрес українських націоналістів, на якому постала Організація українських націо-

налістів, Андрій Мельник міг сповна зрозуміти стратегічний задум Є. Коновальця: ОУН має стати локомотивом у боротьбі за самостійну Україну. Жодна інша політична сила на це не здатна. ***

У середині 30-х років зв'язкові передали Андрію Мельнику прохання голови ОУН зустрітися з ним в одній з європейських країн.

Андрій зрадів наче дитина. Нарешті він зустрінеся зі своїм бойовим побратимом і давнім товаришем. Як йому ця зустріч потрібна! Необхідно лише вирішити технічну проблему легального виїзду за кордон. І це виявилось нелегкою справою. Поліція навідріз відмовилася надавати дозвіл не те що на виїзд за кордон, а й наблизитися до польських кордонів.

Тим часом полковник Коновалець уже наполягав на зустрічі. Отже, сталося щось таке, коли її відкладати вже не можна було.

Довелося терміново записатися паломником в одну з католицьких місій, які час від часу митрополит Андрей Шептицький відправляв до Риму. Чим не можливість виїхати на зустріч під прикриттям церкви? Та скоро виявилось, що до Риму не може приїхати Коновалець.

Андрій Мельник гарячково шукав новий спосіб виїхати за межі Польщі. І знайшов!

У 1937 році одне з туристичних агентств Львова, яке організовувало відпочинок у Татрах, несподівано видало подружжю Мельників дозвіл на туристичну подорож до Щирбського озера в Словаччині. Водночас через свого зв'язкового Є. Коновальця повідомив, що готовий в установленний час зустрітися з Андрієм Мельником у Татрах.

Андрій і Софія одразу ж зібралися в дорогу. Потягом дійшли до Закопаного, де й переночували. А із Закопаного вирушили до польсько-чехословацького кордону. На митному пункті у Мельників перевірили документи.

— Усе гаразд, щасливої подорожі, — побажав польський офіцер.

У Мельників відлягло від серця. Нарешті вони змогли покинути Польщу і їх не спиняла поліція. Милуючись чудовими гірськими краєвидами, Мельники й не помітили, як опинилися на Щирбському озері. Коли розташувалися в одному з гірських готелів, Андрій почав шукати можливість зателефонувати до Відня, щоб домовитися про час зустрічі з Євгеном Коновальцем. Його радості не було меж, коли зв'язковий у Відні повідомив:

— Зустріч із полковником Коновальцем відбудеться, зустрічайте! ***

Наступного дня подружжя Мельників вирушило на місцеву станцію, де мав зупинитися автобус із Відня з дорогим гостем. І ось щаслива мить зустрічі. З-поміж пасажирів, які виходили з автобуса, Мельники одразу впізнали Євгена Коновальця. Однак той не квапився з ними вітатися, а чекав, коли з автобуса вийдуть інші пасажирів.

О, яка несподіванка! Коновалець подає руку своїй дружині Ользі, а за нею з автобу-

ПОСТАТЬ

Зустріч у Татрах

До 134-ї річниці від дня народження полковника армії УНР, голови Проводу українських націоналістів Андрія Мельника

АНДРІЙ МЕЛЬНИК
Володар Українських Націоналістів

са вистрибнув їхній син Юрко. Для Мельників це була подвійна радість — побачити сім'ю Коновальців у повному складі, не кажучи вже про щастя, яке переповнювало сестер Софію і Ольгу.

— Гратулюю, пане полковнику, — першим привітався Коновалець, протягуючи руку назустріч Андрію Мельнику.

— Вітаю, Євгене Михайловичу! — відповів А. Мельник.

Емоції настільки його переповнювали, що він без усякої фамільярності обійняв свого друга, його дружину і їхнього сина. Одразу домовилися, що Коновальці до обіду розташуються в готелі й трохи перепочинуть з дороги. А на обід зберуться всі разом. Під час обіду вирішили, що найкраща можливість обговорити всі справи — коли вирушать на прогулянку в гори, залишивши в готелі Юрка, де він досхочу може купатися в готельному басейні.

Коновалець і Мельник дали можливість своїм дружинам обговорити родинні й сімейні справи, залишивши їх удвох. Самі ж, пробираючись розлогіми гірськими стежками, розпочали розмову, заради якої приїхали у Татри. Євген Коновалець розповів про свою подорож на північноамериканський континент, де йому вдалося залучитися підтримкою, в тому числі фінансовою, серед тамтешніх українців. Він щиро радів, що ідеї ОУН стали популярними не тільки в Галичині чи Буковині, а й у Європі, США і Канаді, що створює надійний тил для боротьби на рідних землях. Але найбільше Євгена Коновальця турбувала ситуація на великій Україні. Зокрема, на центральних і східних землях, які перебували під більшовицькою окупацією.

— Без сумніву, досягнення мети ОУН значною мірою залежить від нашої спроможності залучити до боротьби за самостійну Україну революційний елемент на підрадянській Україні. Іще з часів визвольних змагань за УНР там залишилися бойові осередки, які готові до збройного спротиву радянській владі. А тому першочергове завдання — налагодити з ними співпрацю. Я не виключаю, що доведеться особисто відвідати Україну, щоб зустрітися з тамтешніми людьми для того, щоб бачити реальну картину мож-

ливого революційного зриву на центральних і східних землях.

Євген не приховував, що його сильно непокоїть ситуація з підготовкою і проведенням II Великого збору українських націоналістів.

— Минає місяць за місяцем, а питання Великого збору фактично не зрушується з місця. Я призначив відповідальним за його підготовку Ярослава Стецька, але коли він не дасть собі ради, то доведеться призначити на його місце Миколу Сціборського. Але більше відтягувати цю справу не можна.

Коли Є. Коновалець перейшов до обговорення стану справ у Галичині, Мельник відчув, що ця тема його особливо хвилює і навіть тривожить.

— Існує певна напруга у взаєминах між краєм і Проводом українських націоналістів (ПУН. — Ред.). Умови підпільної збройної боротьби вимагають кращої координації з боку ПУН. Але також неприпустимо, щоб збройні виступи в Галичині не погоджувалися з ПУН чи його головою, оскільки це підриває авторитет ОУН. При цьому я сповна свідомий того, що революційний запал нашої молоді має знайти належне розуміння у ПУН. Саме тому я призначив відповідальним за підготовку II Великого збору представника з молодшого покоління, щоб революційний кадровий елемент був включений до керівництва ОУН і віддзеркалений у наших програмних документах.

— Водночас, — продовжував Коновалець, — я наполягати, щоб на II Великому зборі належним чином були представлені делегати з центральних і східних земель, бо доля незалежної України вирішуватиметься саме на цих землях, як і було під час визвольних змагань доби УНР.

Є. Коновалець підкреслював, що йому вдалося сформулювати дієвий штаб боротьби, до якого входять достойні і перевірені люди, з якими Андрій Мельник має тісно співпрацювати. З-поміж них особливо виділив Омеляна Сеніка, Ярослава Барановського, Миколу Капус-

тянського, Миколу Сціборського і Віктора Курмановича.

Андрій Мельник усе уважно слухав, не наважуючись перервати Коновальця якимось запитанням. Хоча не до кінця розумів, чому саме з ним він ділитися такими важливими планами. А Мельник відчув, що Коновалець іще не сказав головного.

Під вечір, коли вже треба було повертатися до готелю, Євген Коновалець зупинився, прискіпливим поглядом оцінив свого співбесідника, даючи йому зрозуміти, що зараз скаже щось важливе.

— Пане полковнику, у висліді моїх міркувань, з якими я поділюся, пропоную вам зайняти становище заступника голови ОУН, а отже — переїхати на еміграцію, щоб безпосередньо долучитися до керівництва нашим рухом.

Пропозиція, яка кардинально змінювала життя Андрія Мельника, була вислухана ним спокійно і належно. Не один раз Євген Михайлович звертався до нього з подібними проханнями, особливо у буремні роки Української революції, коли треба було очолити штаб дієвої армії УНР або ж повести в наступ січових стрільців на більшовицький «Арсенал» у Києві чи у бій під Мотовилівкою. Такі прохання Андрій Мельник сприймав як наказ бойового командира, якому беззастережно довіряв, а тому не роздумуючи брався за його виконання.

Цього разу для Андрія Мельника нічого не змінилося.

— Так, Євгене Михайловичу, буде виконано. Невідкладно завершую всі свої справи у Львові та почну збиратися в дорогу.

— Довершимо це велике діло, полковнику! — Євген Коновалець не приховував свого задоволення від слів А. Мельника. — От тільки доведеться вивчити англійську мову та оновити знання французької. Але з цим ви, без сумніву, впораєтесь.

...Під вечір Коновальці вже прощалися з Мельниками. Більше ніколи в такому складі вони не зберуться. Тут востаннє Андрій Мельник бачив Євгена Коновальця. ■

■ НА ПРАВАХ РЕКЛАМИ

Ресурсна інклюзія

Синергія трьох громад і Програми USAID DOBRE дозволила створити унікальний центр для допомоги дітям з особливими освітніми потребами

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Кіровоградська область

Помічнянська громада Кіровоградської області, за вітчизняними мірками, має досить скромний бюджет. Але цей факт не завадив їй реалізувати один з найуспішніших у країні проєктів, пов'язаних з інклюзивною освітою. Отримати допомогу від Програми USAID DOBRE вдалося завдяки міжмуніципальному співробітництву з двома сусідніми громадами, які об'єднали свої зусилля та фінанси для надання кваліфікованої допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Нині Помічнянський інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) активно працює також з місцевими дитсадками і школами, аби створити там комфортну атмосферу для навчання своїх вихованців.

Добро спеціального призначення

Відкрити центр для розвитку дітей з особливими освітніми потребами Помічнянській громаді запропонували в департаменті науки та освіти Кіровоградської обласної військової адміністрації через рік після її утворення. На порядку денному тоді було чимало організаційних, фінансових і господарських проблем, але непростий виклик був одразу прийнятий. Нагорода за рішучість не забарилася. Того ж року помічнянці отримали від держави субвенцію на придбання спеціального автомобіля, який дозволяє не лише перевозити дітей з особливими освітніми потребами, а й надавати інклюзивну допомогу на місцях. Лівову частку його вартості (90%) сплатила держава, решту виділили з міського бюджету.

Наявність транспортного засобу, який справедливо називають мобільним ІРЦ на колесах, відкрила нові можливості. До центру, що запрацював у новому окремо приміщенні, почали возити діток із сусідньої Рівнянської громади. Невдовзі сторони підписали договір про співфінансування закладу. А це рішення, у свою чергу, дозволило взяти участь у конкурсі Програми USAID DOBRE, який був присвячений темі міжмуніципального співробітництва. Коли заявка була вже подана, до Помічнянської та Рівнянської громад приєдналася ще й Піщанобродська. Отож доступ до інклюзивного простору отримала чимала кількість дітей.

За словами начальниці відділу освіти міськради Ніни Семашко, отримати допомогу на суму 2 мільйони 834 тисячі 370 гривень було дуже непросто, оскільки на розгляд журі надійшло 69 проєктів з 10 регіонів країни, які співпрацюють з Програмою USAID DOBRE. Тоді навіть з'явилося відчуття, що кошти дістануться одному з прифронтових населених пунктів, де соціальні проблеми відчуються особливо гостро. Але той факт, що у Помічній темі інклюзивної освіти фахівці активно розвивали багато років поспіль, а тепер надають допомогу і дітям із сусідніх населених пунктів, приніс бажану перемогу.

Для Помічнянського ІРЦ придбали сучасне інтерактивне обладнання, яке фахівці називають, без перебільшення, унікальним. «Умовно його можна розділити на три категорії, — каже Ніна Семашко. — Це обладнання для роботи реабілітолога, що спрямоване на покращення опорно-рухового апарату. Обладнання для роботи психолога, призначене для розвитку емоційно-вольової сфери та подолання різноманітних ментальних труднощів. І логопедичне обладнання, що допомагає розвивати у дітей мовлення».

Злам стереотипів

Онук Світлани Михайлівни Волощук почав відвідувати Помічнянський інклюзивно-ресурсний центр у три роки, коли заклад працював ще у старому приміщенні. Зараз Сашкові вже сім. Він навчається у другому класі звичайної школи, але продовжує відвідувати заняття далі. Порівнюючи умови роботи в обох закладах, пані Світлана не приховує по-

зитивних емоцій. «Звичайно, тут набагато краще, — каже вона. — По-перше, нове приміщення розташоване у центрі міста, тому добиратися стало набагато зручніше. А по-друге, тут є прекрасне обладнання, яке відкрило нові можливості для роботи з дітьми».

Особливо її онукові сподобався стіл з кінетичним піском, заняття на якому дозволяє розвивати тактильні відчуття, дрібну моторику, творчі здібності, проводити сенсорне розвантаження. Хлопчик за цікавою грою помітно заспокоюється, що для нього надзвичайно важливо. Загалом із Сашком проводять заняття три фахівці — психолог, реабілітолог і логопед. Рівнем їхньої кваліфікації пані Світлана дуже задоволена. «Дівчата не стоять на місці. Тобто постійно навчаються, освоюючи нові методи надання допомоги, — запевнила вона. — Це дуже важливо, бо наші діти особливі. У них немає схожих симптомів. Кожен випадок має свої нюанси. Але наші спеціалісти вміють визначити цю особливість і підбирають індивідуальний ключик до кожного».

У класі Сашка зараз навчаються троє інклюзивних учнів. Аби перебування у школі було комфортним, на всіх уроках і на перерві поруч з ними постійно перебуває асистент учителя. Фахівці центру регулярно працюють зі шкільними педагогами та вихователями дитячих садків громади, а також готують для них кваліфіковані поради стосовно кожної дитини. Як результат, адаптація дітей з особливими освітніми потребами в незнайомій для них реальності проходить досить гармонійно.

За словами директорки центру Мар'яни Шутько, спеціалісти центру, обираючи сучасне інклюзивне обладнання, орієнтувалися на індивідуальні особливості своїх вихованців. Експерти Програми USAID DOBRE врахували всі їхні поради, тому заняття тепер проходять дуже ефективно. Порівнюючи умови роботи у ліцеї «Універсум» та новому приміщенні, директорка закладу пригадала досить сумну історію. Раніше фахівці для прийому дітей мали у своєму розпорядженні лише один кабінет. Усі методичні матеріали переважно доводилося виготовляти вручну, використовуючи фотопапір і ламінування. «А сьогодні ми самі вчимося щодня, оскільки інтерактивне обладнання багатофункціональне і відкриває для нас і наших дітей багато нових можливостей, — запевняє вона. — Якщо зібрати все разом, то в Кіровоградській області, мабуть, не знайдеться жодного подібного центру».

Сьогодні ІРЦ відвідують майже 80 вихованців. Їх було б набагато більше, якби батьки зверталися по допомогу, а не залишалися наодинці зі своєю проблемою. Чомусь у нашому суспільстві й досі існує стереотип, що діти з особливими освітніми потребами повинні навчатися вдома, бо їх нібито не прийматиме соціум. Але досвід Помічнянського центру повністю ламає усталений стереотип. Тут фахівці дотримуються думки про те, що кожна без винятку дитина неодмінно має хоча б один талант. Виявити його часом досить непросто, але якщо

Заняття у Помічнянському інклюзивно-ресурсному центрі проходить у формі гри, яка розвиває творчі здібності його вихованців.

Фото надані Помічнянською громадою.

спеціалісту це вдається, то подальший розвиток приносить багатообіцяючі результати. Але чим раніше дитину приводять на заняття, тим більш позитивною буде динаміка. Нове обладнання також перетворює процес реабілітації на цікаву гру, яка не може не подобатися дітям в принципі.

Послуги інклюзивно-ресурсного центру для батьків безкоштовні, адже гроші на заробітну плату фахівцям виділяє держава, а поточні витрати фінансують громади. Тісна співпраця сторін додає закладу стабільності і при цьому вигідна всім учасникам проєкту.

Один центр добре, а два краще

На ремонт у новому приміщенні Помічнянська міськрада виділила 450 тисяч гривень. Про те, багато це чи мало, говорять сухі статистичні дані. «Ми маємо усього 120 мільйонів бюджетних коштів на рік, частину з яких постійно передаємо на підтримку ЗСУ. Це наш внесок у перемогу, — пояснив ситуацію голова громади Микола Антошик. — У підсумку вкладати кошти у розвиток благоустрою і комунальної сфери досить складно. Чимало цих проблем нам допомогла вирішити Програма USAID DOBRE, за що ми їй дуже вдячні. Якби рівень їхньої участі можна було оцінити за п'ятибальною системою, то я, не вагаючись, поставив би п'ятірку з великим плюсом, — каже Микола Миколайович. — Що ж стосується будівлі, де розташований зараз інклюзивно-ресурсний центр, то ми його підняли, без перебільшення, з руїни, але він сьогодні справді дуже потрібний. Обладнання, яке ми отримали, раніше не бачив ні я, ні мої діти і навіть онуки».

У списку добрих справ — молодіжні центри, ремонт водогону та інших об'єктів, відкриття цивілізованого торговельного містечка з вбиральнею. Але, за словами Ніни Семашко, окрім суттєвої фінансової підтримки, не менш важливим є і навчальний компонент у різних сферах, починаючи від надання послуг і завершуючи розробкою комплексної стратегії розвитку. «Програма USAID DOBRE розпочала співпрацю з Помічною у рік створення нашої громади і підтримала на всіх етапах становлення, — каже вона. — Це дало колосальний результат. Я маю на увазі у тому числі й світоглядні та ціннісні речі, що надзвичайно важливо».

Тепер помічнянці готуються розвивати інклюзивний проєкт далі. Цього разу йдеться про ремонт ще у двох приміщеннях. В одному з них планують розмістити ветеранський хаб для реабілітації військовослужбовців, переселенців з прифронтових регіонів і всіх, хто отримав на затьяжній війні фізичні та психологічні травми. А в іншому встановлять частину унікального обладнання, яке було надане Програмою USAID DOBRE. Після цього фахівці його зможуть ефективно використовувати для роботи і з дітьми, і з дорослими. ■

Матеріал підготовлений редакцією газети на замовлення Українського кризового медіа-центру та став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтава

Проект системи оповіщення Полтавської територіальної громади обійдеться місцевому бюджету в 1 копійку. Хоч очікувана вартість предмета закупівлі становила 200 тисяч гривень. У тендері з використанням електронної системи Prozorro взяли участь три товариства, які надали свої пропозиції: ТОВ «ВІТЯЗЬ-КБ» оцінило свої послуги у 80 тис. 880 гривень, ТОВ «ОПТИМА-КОМПЛЕКС» — у 198 тис. гривень, а ТОВ «Укрзалізничавтоматика» — в... 1 копійку. Ось такі дивні відбулися торги.

Надали спеціальну цінову пропозицію як допомогу державі

На сторінці департаменту з питань цивільного захисту та оборонної роботи виконкому Полтавської міської ради у фейсбуці пояснюють: ключовим критерієм для визначення переможця, окрім відповідності кваліфікаційним критеріям, що визначені умовами тендера, є ціна. А оскільки ТОВ «Укрзалізничавтоматика» надало найбільш економічно вигідну тендерну пропозицію, воно й стало переможцем відкритих торгів. Відповідно, замовник — департамент із питань цивільного захисту та оборонної роботи — уклав із цим товариством договір на розробку проектно-кошторисної документації на будівництво автоматизованої системи оповіщення. Згідно з чинним законодавством, переможець мав надати замовнику обґрунтування аномально низької ціни на свої послуги. Директор ТОВ «Укрзалізничавтоматика» Олексій Невінгловський надав таке обґрунтування. І от про що в ньому йдеться: «... повномасштабне вторгнення РФ стало безпрецедентним випробуванням не тільки для суспільства, а й для економіки України, усі зроблені кошти держава змушена спрямовувати на сектор оборони, а освіту, медицину та соціальний захист громадян фінансує за гроші, які надають міжнародні партнери. Наша ж компанія має змогу та сприятливі умови, за яких ми можемо виконати роботи з розроблення проектно-кошторисної документації, надавши спеціальну цінову пропозицію як допомогу державі».

Звичайно, це похвально, що підприємці хочуть і можуть в умовах воєнного стану допомогти державі. Для місцевого бюджету це тільки плюс. Однак ми спробували розібратися в істинних мотивах такого кроку.

Восени минулого року згаданий департамент виконкому Полтавської міської ради вперше уклав договір на розробку проекту системи оповіщення в громаді — з ТОВ «ОПТИМА-КОМПЛЕКС» із Запоріжжя. «Тоді був аналогічний тендер, і наше підприємство взяло в ньому участь (тепер розумію, що то було помилкою), — зазначив директор ТОВ «ОПТИМА-КОМПЛЕКС» Сергій Каціло. — Після укладення угоди ми розробили проект і надали його замовнику для ознайомлення (не знаю, яка його доля, не виключено, що готовий проект могли й комуся передати). Тим часом з'явилася нова законодавча норма, і під час експертизи проектно-кошторисної документації було вказано на те, що замовник має підготувати технічне завдання для виконавця. Але департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи виконкому Полтавської міської ради затягував час. У підсумку все закінчилося розірванням договору. Та ніхто нікого не звинувачував, бо нас запевнили в тому, що замовник підготує технічне завдання, оголосить новий тендер — і ми завершимо цю роботу. Чим закінчився новий тендер, уже й самі знаєте».

На думку пана Сергія, це не що інше, як недобросовісна конкуренція. А її справжнім мотивом може бути бажання виграти тендер на реалізацію проекту. «Як ото раніше був Дикий Захід, так зараз маємо «дикий бізнес». Перед другим тендером мені зателефонував директор київського ТОВ «Укрзалізничавтоматика» Олексій Невінгловський і подікавився, як у нас ідуть справи в Полтаві, — пригадав мій співрозмов-

■ ТЕНДЕРИ

Як копійка ведеться, то й добре живеться

Проектно-кошторисну документацію на нове будівництво місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення розроблять усього за... 1 копійку. Чому така низька ціна?

ник. — Я у свою чергу запитав: може, його компанія хоче зробити проект? Він заперечив: «Та ні, це ж ви його робите, ми вам не заважатимемо». Згідно з нашою проектно-кошторисною документацією, вартість будівельно-монтажних робіт зі встановлення автоматизованої системи централізованого оповіщення сягає понад 100 мільйонів гривень. Отож київське товариство, мабуть, і спокусилося — йому захотілося одержати ці кошти. Тобто воно розробить проект за копійку з прицілом на мільйони гривень. На жаль, це вже стає сталою практикою».

Де може бути собака заритий

Встановлення систем оповіщення, які реально рятують життя українців, для когось є просто ринком, монополізуючи який, можна добре заробити. Як повідомляв незалежний мовник Hromadske, депутат ВРУ Сергій Шахов (якого, як відомо, розшукує Вищий антикорупційний суд), перебуваючи за межами України, намагається просувати ініціативу з впровадження нових систем оповіщення. З цією метою він звертається до різних державних органів. Зокрема, редакція телеканала Hromadske отримала від двох джерел його депутатські звернення до прем'єр-міністра, в яких народний депутат інформує, що за 5-7 років він планує встановити близько 150 тисяч гучномовців різних моделей по всій Україні, й просить на це гроші в міжнародних партнерів. Як стверджує сам Сергій Шахов у своєму зверненні до Дениса Шмигала, його ініціатива із залучення коштів від іноземців нібито мала підтримку МЗС України. Парламентарій пропонує купувати продукцію західного виробництва від компанії Telegrafika та Digitex.

«ТОВ «Укрзалізничавтоматика» є ексклюзивним дистриб'ютором польської компанії Digitex (хоч упродовж тривалого часу ми рекламували її обладнання), — розповів далі Сергій Каціло. — Бренд Digitex асоціюється з цифровими системами сигналізації й оповіщення населення. Виставляючи на тендерах копійку за свої послуги з розробки проекту, товариство, про яке йдеться, намагається де тільки можна перебрати на себе будівництво місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення. І ще раз наголошую: «фішка» цієї компанії — розробити проектну документацію за дарма, а далі взяти великі гроші на впровадження проекту. Тим паче, що оце обладнання від польського постачальника є найдорожчим».

Цікаво, що в тендері на послуги з розробки проектно-кошторисної документації на технічну модернізацію територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення населення Запорізької області знову ж таки «засвітилося» київське ТОВ «Укрзалізничавтоматика», а запропонована ним ціна за свою послугу з розробки проекту дорівнювала 1 копійці. Щоправда, в тих відкритих торгах конкурувати згаданому товариству, мабуть, було б важче, оскільки ще два учасники виставили таку ж аномально низьку ціну за свої послуги. Втім, той тендер скасували.

Попри те, що формально переможець тендера на розробку документації на будівництво системи оповіщення не матиме переваг, коли місто Полтава замовлятиме послуги зі встановлення обладнання, насправді, найімовірніше, він

матиме високі шанси на чергову перемогу. А про те, що роботи з облаштування системи оповіщення будуть вартісними, свідчить досвід впровадження таких систем в інших громадах. Наприклад, торік розробивши проект за 199 тисяч гривень, восени цього року ТОВ «Укрзалізничавтоматика» стало виконавцем оновлення автоматизованої системи централізованого оповіщення в Кам'янській територіальній громаді, що обійдеться місцевому бюджету в понад 24 мільйони гривень. У Луцькій територіальній громаді на облаштування місцевої системи оповіщення цією ж компанією запланували 12 мільйонів гривень.

На наше прохання ситуацію з тендером на розробку проектно-кошторисної документації на будівництво системи оповіщення прокоментував депутат Полтавської міської ради, підприємець, директор товариства з обмеженою відповідальністю Олександр Івахов. «Я глибоко не розбирався в цій ситуації, знаю про неї лише із засобів масової інформації, — зауважив він. — Якщо ж абстрагуватися, то розроб-

ка проектно-кошторисної документації потребує чималих затрат часу й зусиль проектного відділу, тож, цілком логічно, вона не може коштувати копійку. Та якщо виконавець уже робив подібний проект для іншої громади, то йому лишається лише адаптувати цей проект до нашої громади — і в такому разі він має перевагу над іншими учасниками відкритих торгів, а отже, може дозволити собі меценатство. Спостерігатимемо, як відбуватиметься розвиток подій, як реалізовуватиметься цей проект. Можу лише припустити, що розробник пропише його «під себе», щоб інші взагалі не змогли взяти участь у тендері на визначення надавача послуг із впровадження проекту. Ось де може бути собака заритий. Тобто я припускаю, що в проектно-кошторисній документації буде закладено таке обладнання (зокрема це стоїть його ціни), яке тільки ця фірма й зможе встановити, і в такий спосіб буде створено неконкурентні можливості для інших підприємців. Імовірно, саме так і буде. Та поживемо — побачимо». ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2025

Бойова газета героїчної нації

Закінчується передплата на «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зістолиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині, до 25 грудня, триває передплата на 2025 рік. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молодой» на 2025 рік:

на місяць — 82 грн.,

на квартал — 246 грн.,

на півріччя — 492 грн.,

до кінця року — 984 грн.,

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 20 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Володимир БАДЯК,
професор, член ради товариства «Надсяння», головний редактор
«Інформаційного бюлетеня» об'єднання «Закерзоння»
Львів

У насиченому політико-драматичному сьогоденні напрошуються на згадку події минулих часів, хоча й вони не мають всеукраїнського масштабного розголосу на тлі оскаженілої москальської агресії, і все ж про них теж треба не тільки пам'ятати, а й оприлюднювати суспільному загалові. Йдеться про злочинну угоду між урядом УРСР і Польським комітетом національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян — із території УРСР, ухвалену 9 вересня 1944 року в Любліні (Польща). За совєцького режиму про неї майже не згадували, принагідно зазначали про «добровільність евакуації», «здійснення одвічної мрії українців бути єдиним народом», «торжество історичної справедливості» і т. д., і т. п., унаслідок чого майже за два роки переселили понад 483 тисячі осіб з Лемківщини, Надсяння, Любачівщини, Холмщини й Південного Підляшся (за неофіційною назвою — Закерзоння) переважно в західноукраїнські області. Були ще пізніші корективи польсько-совєцьких кордонних ліній не на користь України. Завершальним, злочинним їх етапом став так званий «обмін» у 1951 році ділянками державних територій площами по 480 квадратних кілометрів, унаслідок чого Україні передали з Люблінського воєводства гміни Кристинополя (перейменованого в УРСР на Червоноград, тепер — на Шептицький), Белза, Хоробріва та Угніва; Польщі віддали землі 41 села Нижньо-Устрицького, Стрілківського й Хирівського районів та містечка Нижні Устрики тодішньої Дрогобицької області як частини Західної Бойківщини, а 32 тисячі мешканців виселили в південно-степові регіони України. Певна кількість з них зуміла перебратись на Івано-Франківщину, Львівщину. Загальна картина переселенського свавілля у 1944—1951 роках з'ясована, вона нараховує понад 520 тисяч українців. Вникати в деталі наразі немає можливості, настійне прохання, кого цікавить ця проблема, — не вносити плутанину в кількість виселених без наукового обґрунтування, не ототожнювати їх з акцією «Вісла» (1947 р.), котрою розпорошено по північно-західних теренах Польщі понад 140 тисяч осіб, які уникли виселення. Єдине, що єднає ці дві злочинні акції як за суттю, методом, так і за метою, — вони були антиукраїнськими, справжньою депортацією.

«Депортаційний серіал» законодавців

Щодо останньої дефініції — крапку не поставлено. На переконання докторки історичних наук Тетяни Пронь з обласного Миколаєва, першим серед вітчизняних науковців дійшов такого висновку — що була вчинена саме депортація — автор цих рядків у статті «Так, торжество несправедливості!» (ще у виданні з дивною на тепер назвою «Ленінська молодь», 9 січня 1990 р.). Зізнаюсь, було це для мене приємною несподіванкою.

Проте остаточне, законодавче слово — за Верховною Радою України. Депортовані згуртувалися у земляцтва «Лемківщина», «Надсяння», «Холмщина», «Любачівщина», «Бойківщина», «Устрики», утворивши 1998 року Об'єднання депортованих товариств українців «Закерзоння», почали звертатися до керівництва парламенту, народних депутатів, щоб визнати евакуйованих у зазначені роки депортованими, не домагаючись матеріальних компенсацій.

Крига наче скресла: 24 вересня 2021 року за підготовлений відповідний законопроект 2038 проголосували в першому читанні 294 народні обранці. Питання з другим та остаточним його ухваленням затягнулося, попри всі зусилля товариств завершити цей «депортаційний серіал».

Закрадається думка: воно для влади не на часі, воно дратує польських екстремістських елементів, які знову підняли галас навколо «волинської різанини 1943 року», вимагають від українського боку «каяття», проведення за його рахунок ексгумації жертв поляків, а їх — «100 й більше тисяч», що вважають «геноцидом», в іншому разі «Україну з Бандерою в Європу не пустять».

Це ж скільки треба часу, зусиль, копачів-археологів тощо, аби знайти тисячі останків, довести, що вони — поляки?!

По-перше, цифра висмоктана з пальця, незаангажовані вчені орієнтуються на 18-20 тисяч осіб з обох сторін, притому українців

загинуло більше; по-друге, Україна стікає кров'ю у війні з ненаситною ордою, де тут елементарні натяки на морально-людське, християнське співчуття?

Кажуть, правові угоди зворотної сили не мають. Якщо мати на увазі цивілізовані сторони, то так, але якщо ні, навіть коли вони декларують гуманістичні, набожні чесноти, — чекай гіршого. Наш стратегічний партнер, який багато робить доброго в скрутну годину для України, водночас має екстремістські елементи, що фактично культивують «західний фронт»; очевидно, масштаби його перебільшувати не треба, проте відомо, що «ложка шміру псує бочку меду».

Здавалось, ті патріотично-гонорові ляхи повинні б генетично ненавидіти москаля, який тричі роздирав їхню «Ойчизну» в минулому; 1940 року розстріляв у Катині 20 тисяч полонених польських офіцерів та вивіз тисячі осадників на сибірські мерзлоти; збив 2010 року президентський літак під Смоленськом... Але — мають зуб на українця, обзиваючи його найгіршими епітетами, котрий на їхні Мазури війною не ходив, на свободу не зазіхав...

Делікатність оцінок дій минулого

Першим державним особам — Леоніду Кучмі, Віктору Ющенку (Україна) та Олександру Квасневському, Леху Качинському (Польща) — вдалось порозумітись в оцінках конфлікту в роки війни, що супроводжувався жертвами з обох боків, проголосити найоптимальніше гасло в цій ситуації: «Прощаємо і просимо вибачення».

Публічним символом примирення повинен стати монументальний знак «Пам'ять. Скорбота. Єднання», відкритий у липні 2003 року в селі Павлівка Волинської області поблизу кордону — для українців; аналогічний знак за смисловою суттю мав постати на протилежному, польському, боці — для поляків, але цього не сталося і, напевно, не станеться. За цим «примиренням» наста-

Пам'ятник жертвам депортації 1944—1946 років у Тернополі.
Фото з Вікіпедії.

Переселенська донині непокараний

Чому буксує визнання депортованими громадян України, які у 1944—1951 роках були примусово переселені з території Польської Народної Республіки

ла публічна та прихована вакханалія знищення українських меморіальних слідів, надгробків навіть українських повстанців, які загинули в бою з москальськими окупантами — ворогами поляків.

Тема величезна, трагічна, має такий же історіографічний доробок, водночас джерельну базу не вичерпано. Польський режим ще від крулівських (королівських) часів мавив збудувати моноетнічне «паньство» (державу) методом ополячення української автохтонної національної меншини, залучаючи костел, що не вдавалось, призводило до конфліктів, особливо в роки Другої світової війни, регіональним епіцентром

рять, а принагідно вона зможе завдати багато клопотів, приміром, заявити про право нації на самовизначення, автономну структуру тощо, запропонував її виселити, на що безальтернативно погодився совєцький вождь.

Зі здобуттям Україною незалежності посилювався інтерес до переселенського питання, з чого почалася наша мова, достеменніше — до депортації, охопивши значний суспільний загал, розсудливих науковців. Публікаційний доробок — значний. Назвемо лише видання про «Західні землі України кінця 30-х—початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади», підготовлені Інститутом українознавства імені Іва-

передника «не чинним», повторив фактично його формулювання, але наголосив, що виселення було «примусовим».

Далі термінологічна справа чомусь не пішла, хоча впритул наблизилась до омріяної мети депортованих. Знадобилося кілька років, щоб переселенська драма здобула частково правильне визначення у правовому трактуванні.

На початку листопада 2018 року Верховна Рада України ухвалила постанову «Про відзначення на державному рівні 75-х роковин депортації українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Південного Підляшся, Любачівщини, Західної Бойківщини у 1944—1951 роках», зобов'язавши уряд здійснити низку належних заходів. Знаючи проблему, оцінили постанову як справедливую, новаторську, зауважено, що депортували українців де-факто не з території Польщі, а з їхніх рідних етнічних земель, які свавільно передали Польщі.

9 вересня наступного року, коли з'їхались у Київ голови, члени товариств з областей для відзначення роковин депортації на державному рівні, говорити про нього не доводиться: ніхто з новітніх державних мужів не прийшов, звісно, чогось очікуваного присутні не почули. Останні послухали самі себе, ухвалили чергове звернення до найвищих державних посадовців, народних депутатів України, аби «насильно», «примусово» тощо виселених з рідних країв визнали «депортованими».

Вимога залишалась актуальною в заходах товариств з нагоди 80-річчя від початку виселення українців із Закерзоння. Прологом їх була поїздка з військовим оркестром у Перемишль, де 1921 року започатковано Культ Полеглих Героїв та Культ Могил,

Депортували українців де-факто не з території Польщі, а з їхніх рідних, етнічних земель, які свавільно передали Польщі.

якого вигулькнув витворений поляками міф про «Волинь-43».

Війна добігала кінця, в Західну Україну прийшли другі совети, зринула нагода для поляків вирішити «українське питання». Наратив наснажував повернути Польщі східні довоєнні кресли по Збруч (!) — не сталося, заперечували на менше, але так, щоб «Львів був наш», чого Сталін не заперечив, проте хитро запитав, чи ж погодяться львів'яни на це.

Отримавши фактичну дипломатичну відмову, польський комуністичний режим зажадав дозволу на виселення українців з Польщі. Раніше я схилився до поширеної думки, що була це витівка кремлівського диктатора — «спеціаліста» з депортацій народів. З'ясується — ні! Це план польського режиму. Переконавшись, що велику українську меншину не перева-

на Крип'якевича у трьох томах (1528 с., іл., 1994—2002 рр.), під однозначною назвою «Депортації», праці киян Наталі Кляшторної, Володимира Сергійчука, список можна продовжити. Для цих учених питання визнання виселених депортованими не було дискусійним, воно було для окремих політиків, високопосадовців.

Правове трактування переселенської драми

Набігали круглі дати від ухвалені угоди 9 вересня 1944 року, владі треба було реагувати. Президент Леонід Кучма задалегідь (наближалися вибори, електорат потрібний!) оприлюднив у липні указ про заходи у зв'язку з 60-ю річницею початку виселення етнічних українців з території Польщі. Через півтора року новообраний президент Віктор Ющенко, визнавши указ по-

«Без вини покарані...» в образі ангела з опущеними крилами постав у Сокільниках біля Львова.
Фото з сайту zbruc.eu.

драма Закерзоння: антиукраїнський злочин

У Львові пам'ятник-меморіал депортованим українцям з території Закерзоння у 1944—1951 роках освятили 27 грудня 2021 р.
Фото з сайту zbruc.eu.

походом українців у першу неділю після Зелених свят неподалік у Пикуличі до місць поховань українських вояків часів визвольних змагань 20-х років, партизанів 40-х років.

Відаючи належне їм, пам'ятаємо, що маємо «свої Пикуличі» — «Марсове поле» у Львові на Личаківському цвинтарі (і не тільки!), докладаємо зусиль, аби новітні Герої спали спокійно — «ворожа навала буде здолана!». Це патріотичне гасло визначило позицію і діяльність товариств в умовах московської агресії. Гасло правильне, а виконавці? Оди-ниці залишилися із тих, хто за-знав переселенської наруги, їм, наймолодшим, уже під 80, і все ж виписали, наче заповіт: «Нащад-кам депортованих українців у бо-ротьбі за волю України». Під цим брендом видано «Інформаційний бюлетень» (№31, жовтень, 48 с., іл.), у ньому вміщено програму

заходів товариств Львівщини з десяти пунктів на відзначення річниці.

Вересень був насичений виконанням відповідних заходів в обласних товариствах, первинних осередках. У Львові, де встановлено основний Меморіальний пам'ятний знак депортованим українцям, проведено Скорботне віче. Сценарій усталений: розпочато віче з Державного Гімну України, завершено сакральним славнем «Боже великий, єдиний...» у виконанні хорів «Надсяння» й «Лемковини», вшановано пам'ять хвилиною мовчання тих, хто відійшов у засвіті та загинув у битві з рашистами, покладено квіти до Знаку.

Далі кілька коротких та доречних промов, у тому числі практично незмінної учасниці наших акцій, народної депутатки від «Європейської Солі-

дарності» Софії Федини. Вона підкреслила, що наявне лихо — від того, що в середині минулого століття зло не було покаране. Воно здатне множитися. Засудили німецький нацизм — результат відомий, але не засудили совєцький режим — тож маємо сучасну тоталітарну росію, депортації, зневажені права людини, народів, постійні агресії. Якщо не поборемо, не засудимо зло, то майбутнього не буде.

Загальна картина переселенського свавілля у 1944—1951 роках з'ясована, вона нараховує понад 520 тисяч українців.

Не ухвалено проєкт 2038 — там не було що обговорювати, доповнювати, лише побоювання керівництва, «бо що подумают поляки?». Зупинятися й чекати нової круглої дати не можна, злочинно. «Закликаю всіх депутатів міських, обласних рад включитися в цю справу, це не питання партійної приналежності, це загальноукраїнська, державна справа», — сказала ораторка.

Громадянська панахида, яку вкотре провів з іншими священниками доктор богослов'я, пошанований, багаторічний ректор Українського католицького університету о. Богдан Прах, супроводжувалася національно-державницькими гаслами «Слава Україні!», «Героям слава!», що стали яскравою сторінкою в літописі української сучасної історії. До слова, ці гасла, червоночорне знамено визнані путінським режимом терористичними на території конаючої імперії, за їх популяризацію карають. Аналогічний намір виношує частка польських парламентаріїв. «Схід і Захід — разом?!».

Не підігравати антиукраїнським істеріям

Епілогом заходів львів'ян був «Круглий стіл — суспільний діалог» як 80-річний відголосок війни та депортації українців з метою

Пам'ятник-меморіал у Самборі.
Фото з сайту zbruc.eu.

знищення коріння роду і пам'яті поколінь, ухвалення резолюції на підставі здобутків, міркувань та пропозицій, як далі діяти.

У зовнішній комунікації визнано, що актуальною була і залишається співпраця з українським осередком у Перемишлі, враховуючи, що ціла плеяда особистостей — Олександр Колячук, Михайло Козак, Степан Заброварний, Дмитро Богущ та інші — відійшла у вічність. Вони відроджували національне життя, дбали про збереження спадщини. І треба сприяти в залученні до праці українських переселенців, котрі опинилися в сучасній Польщі, серед них чимало нащадків з тих родин, яких депортували із Закерзоння.

У внутрішній комунікації особливо наголошено на позиції та діяльності товариств депортованих в умовах московської навали, мобілізації сил у боротьбі за суверенітет і волю України: різні форми допомоги ЗСУ, всеосяжна та фахова фіксація подій, героїзм особистостей, безсмертя полеглих, пропаганда впевненості, що вікторія буде за українським народом, його збройними силами.

Такі ухвали заявлені в інших обласних товариствах, їх єднає домагання визнати виселених депортованими, а ще — майже повна відсутність на заходах очільників органів влади.

«На щастя», від цього землетрусу не траплялося, проте без «ложки шміру — нашого» — не обійшлося.

У продуманий «Інформаційний бюлетень», укладений під актуальним брендом головним його редактором — автором цих рядків з багаторічним науково-видавничим досвідом, — втрутилися «фахівці» з відчуттям безвідповідальності, наче за «кращих комуністичних часів», звелівши негласно комусь скоротити низку статей, а мої — про «Марсове поле», «Позицію та діяльність товариств в умовах москальської агресії» — вилучити, як і згадку стосовно монографій «Надсяння» (2019 р.), «Вирвані з материнської землі» (2020 р.), роботи від 2009 року над 15 випусками «бюлетеня». Звичайно, читач не знає, чому це свавілля, внаслідок чого часопис «змарнів» як за обсягом (на 4 сторінки, формат А-4), так і за змістом. А воно, свавілля, мотивоване, начебто, матеріалами, корективами головного редактора, яких «забагато». Видрукуювши бюлетень, поставили редактора перед dokonанням фак-

том. Невже не знали, забули, що функціонує закон про масмедіа?

Завершило товариство «Надсяння» осінні заходи проведенням 26 листопада «Урочистої академії» з нагоди свого 35-річчя, котре від 2017 року очолює викладачка мистецького коледжу імені Івана Труша, депутатка Львівської обласної ради Соломія Риботицька. Програма академії традиційна: значний час зайняв репертуар хору товариства, схвально сприйняла публіка виконання повного тексту Державного Гімну України, як і шістьох дівчат із танцювального театру «Яворики» з львівського містечка Новояворівська. Програму не забалакували ні звітом керівництва товариства, ні вітаннями за прошехених зі споріднених товариств, первинних осередків.

Гостя з Перемишля Марія Тупцька, яка багато років очолювала український повітовий осередок, допомагала отримувати дозволи на поїздки в батьківський край у час візового режиму, водночас дякувала надсянцям за підтримку, коли спалахувала чергова антиукраїнська істерія польських шовіністів, художникам Львівської національної академії мистецтв за оформлення української школи ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі, в якій вона вчителювала. Серед її учениць була Юстина Блюй — співачка-сопрано, котра навчалася у музичних академіях Кракова, Варшави, завершила освіту в Цюріхській міжнародній оперній студії, де унікальним талантом підкорила сцену одного з найкращих європейських оперних театрів, що в Цюріху, чула гарячі оплески в інших оперних театрах.

Прибула співачка зі своєю вчителькою до Львова. Присутні мали можливість переконаватися в її талановитості, насолоджуватися репертуаром, що складався з українських пісень, — давнім творінням нашого народу, котре заслуговує на чергове поповнення списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Припускати, що товариства пішли «на перерву» після помірної роботи, не треба, принаймні це стосується їх керівників, активного складу, бо тривожні будні не припиняються, фронт потребує підтримки, волонтерів, традиційно кличуть.

Традиційним для надсянців було 7 грудня, коли 1870 року упокоївся Михайло Вербицький, його могили в селі Млини вшановують квітами, проведенням заупокійної служби Божої в церкві, в якій він правив. На жаль, перетин кордону до Польщі ускладнився, особливо автобусами. Посланці з товариства «Надсяння» обмежились на цей раз легковим автомобілем. ■

Олеся МАЗУРКОВА

Нещодавно кияни та гості столиці побачили головну ялинку 2024-2025 рр.: біла — як символ «початку світлого й чистого шляху», вона простояла до 10 грудня. І, аби не втрачати різдвяно-новорічного настрою, пропоную вашій увазі мій особистий «ТОП найнезабутніших ялинок Києва». Жодна з них не залишить вас байдужими, а можливо, деякі нагадають про минулі безтурботні й не дуже часи.

Революційна синьо-помаранчева

2004 рік видався багатим на політичні події та скандали: вибори президента, отруєння Ющенка, замах курячим яйцем на Януковича та його подальша «госпіталізація», наколоті апельсини і, звісно ж, Помаранчева революція. Коли після другого туру президентських виборів команда Ющенка заявила про масштабну фальсифікацію голосування, українці вийшли протестувати на Майдан — так почався перший наймасовіший протест незалежної України. Вулиці Києва і не тільки рясно замайорили помаранчевим — особливо майдан Незалежності, де 22 листопада зібралися сотні тисяч мітингувальників. Президентські вибори повпливали також і на оздоблення новорічної ялинки: вона сяяла синім та була прикрашена різноманітними іграшками оранжевого кольору, що було досить символічною ілюстрацією тогочасних подій. А інші куточки столиці були вдекоровані штучними помаранчевими ялинками, що ніби віщували результат виборів.

Багатостраждальна «йолка»

Ялинка 2011-2012 рр. закріпила ся в народі як найхимерніша — 40-метровий пластиковий конус, оздоблений горизонтальними колами дуже специфічних у поєднанні кольорів, опинився на майдані Незалежності 19 грудня.

Мало того, що на цей «витвір мистецтва» виділили 950 тис. гривень, — 400 з них узяли з міського бюджету, що лише підсилює градус невдоволення громадян. Тож вони вирішили відігратися, створивши безліч мемів, які в ті часи називалися фотожабами. Бідна «йолка» побувала в ролі дорожнього конусу, дитячої іграшки-пірамідки, морозива в різку, ракети, що злітає в небо, її навіть порівняли з вінком, який у 2010-му впав на Януковича біля пам'ятника Невідомому солдату в Києві.

Та на цьому її страждання не закінчилися: раптово «дерево» демонтували через «неправильно розташовані гірлянди». Пізніше кияни та гості столиці побачили новий варіант — тепер гірлянди було розташовано... навскося, і це утворило ромбовий візерунок. Чи покращився чийсь вміст гаманця після таких «вражачих» змін — питання риторичне.

Євромайданівська каркасна

Дерево 2013-2014 рр. повністю віддзеркалило тогочасні події — сотні тисяч людей по всій Україні вийшли на мітинги, що згодом переросли у Революцію гідності. У столиці все почалося з кількох сотень осіб, які 21 листопада 2013 року вийшли на майдан Незалежності на знак протесту проти рішення влади про призупинення підготовки до асоціації з ЄС.

Завдяки розголосу в соцмережах та вдалій рекламі маркетолога Володимира Коломійця ввечері того ж дня на мітингу налічувалося вже 1,5-2 тисячі людей, в основному студентів. Усі сподівалися, що Янукович усе ж підпише Угоду, та, коли цього не сталося, протестувальники почали вимагати його відставки, за що на них учергове натравили бійців спецпідрозділу «Беркут». У спробі «зачистки» Майдану від прихильників євроінтеграції вони травмували більш як сотню студентів, а багатьох заарештували.

Усе це влада намагалася приховати за необхідністю монтажу ялинки — звідси й розгін мітингу. Та подібна

СИМВОЛИ ЗМІН

Сяятимуть завжди!

Ялинковий еккурс у минуле

жорстокість лише підсилила гнів народу, тому 1 грудня до 1,5 млн людей у Києві вийшли на протест проти безкарності діянь «беркутні».

Незавершене дерево частково розібрали на барикади та прикрасили прапорами — переважно України, та на деяких фото з місця подій вгадуються обриси прапорів Великої Британії, Канади, Польщі, Сакартвело, Угорщини, Фінляндії, Німеччини, США, Австрії, Італії, Нідерландів та ЄС.

Ця ялинка стала не лише символом змін та відродження нашої нації, а й «найстійкішою», бо простояла на Майдані аж до 14 серпня 2014 року.

Найчарівніша й пам'ятна

Після Революції гідності 2014 року місце встановлення головної ялинки столиці перенесли до Софіївської площі. Це рішення виявилось більш ніж вдалим для святкового дерева 2021-2022 років: тему святкової локації присвятили Різдвяній дивоночі, коли народився Ісус Христос, а облаштували все просто біля храму Софії Київської. Ця пам'ятка української архітектури вирізняється тим, що стала однією з небагатьох уцілілих споруд часів Русі, внесена в перелік світової спадщини ЮНЕСКО як одна з найголовніших християнських святинь Східної Європи та стоїть уже більш як 1000 років. Дійсно, кращої локації годі й уявити.

Біля 31-метрової ялинки встановили найбільший, за визначенням «Радіо «Свобода», вертеп у світі, присвячений народженню Ісуса у Вифлеємі. А довкола розташувалася купа сувенірних яток, де також продавали різноманітні смаколики: пряники, льодяники, глінтвейн та багато іншого.

На відкритті своїми перлами не міг не порадувати людей мер Києва Віталій Кличко, який трохи поспішив із відліком, коли мали запалити святкові вогні, і пропустив цифру 2, через що повторив «один» двічі. Я й сама була присутня під час цього дійства — натовп добряче посміявся. Але враження від побаченого це аж ніяк не змінило — гірлянди з прикрасами мали незабутній вигляд, а лапятий сніг, що так вдало почав падати, лише доповнив атмосферу казковості.

Того року в Києві поставили ще одну ялинку — особливу, для полеглих героїв, що брали участь у Революції гідності та російсько-українській війні. Справжня сосна гордовито стояла біля Стіни пам'яті, прикрашена іграшками родичів загиблих та волонтерів.

Ялинка незламності

У 2022 році, в добу невизначеності, постійної небезпеки та люті на ворога, українці все одно не забули про свято: у Києві після довгих обговорень та суперечок все ж таки вирішили поставити святкову ялинку.

Невеличка, 12 метрів заввишки, вона сяяла енергоощадними гірляндами, синьо-жовтими кулями та білими голубами. Замість класичної зірки на верхівці розмістили тризуб — усе це випромінювало силу та жагу до свободи, що не лишилося непоміченим за кордоном: за рейтингом видання ВВС, «Ялинка незламності» посіла 5-те місце в топі найкращих ялинок у світі.

Приємно згадувати, що, попри блекаут та регулярні ракетні атаки рашистів, ми вкотре показали не лише росії, а всьому світові, що, хоч би якою непроглядною була темрява, українські кольори та тризуб сяятимуть, не зважаючи ні на що. ■

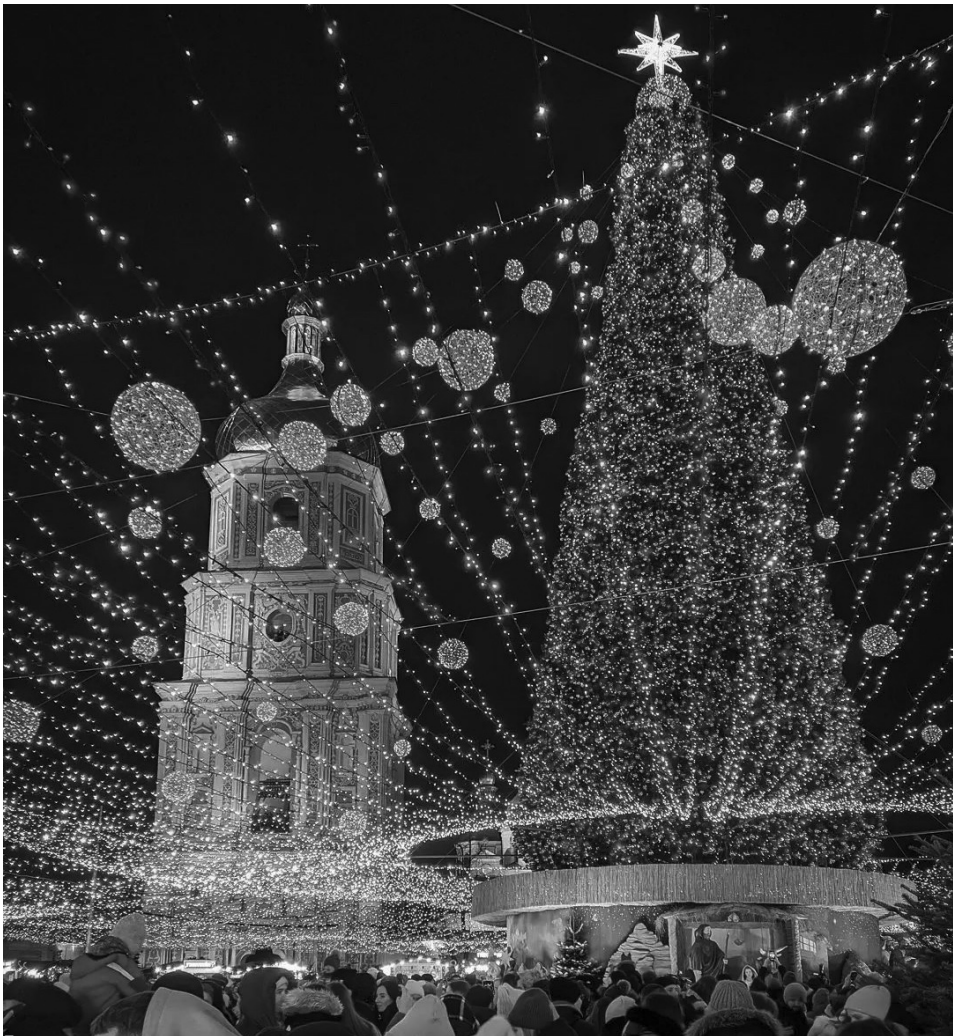

Ялинка 2004-2005. Фото: Ми — Україна.

Ялинка 2013-2014.

Фото: Збруч.

Ялинка 2021-2022.

Фото: ТиКиїв.

Костянтин РОДИК

У крайньому романі Стівена Кінга «Голлі» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2024) знову немає нічого від класичного іміджу «короля жахів»: ані містики, ні фентезійних істот. Проте горор нікуди не зникає. Ба більше: коли він висотується не з потойбіччя, а з найбуденнішої реальності, — читачеві стає геть непереливки. Коли оповідач уперше стикається з головними негативними персонажами, він мимоволі порівнює їх із легендарними зразками горор-культури і доходить висновку: «Але Родді й Емілі Гарріси були ще гіршими. Тому що в них не було нічого надприродного». І саме така експозиція домінує в Кінгових творах уже двадцять років поспіль. Як він писав у одній з повістей, «коли доходить до найглибшого лайна в людській душі, там уже ніяких меж не існує» (Повна темрява без зірок. — Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2011).

Вже доводилося читати рецензентські «висновки» щодо «Голлі»: це, мовляв, детектив. Тобто, розслідування. Але Кінг уже на третій сторінці розвіює сподівання на подальшу таємницю, описуючи звичну вечірню пробіжку університетського викладача: «Хорхе хоче мати вигляд і почуватися на сорок, коли йому буде п'ятдесят, але доля — жартівниця. Хорхе Кастро не доживе навіть до сорока одного». Далі він опиняється на підвалі й ми бачимо, хто, як і навіщо його туди запроторив. Жодної загадки для читача.

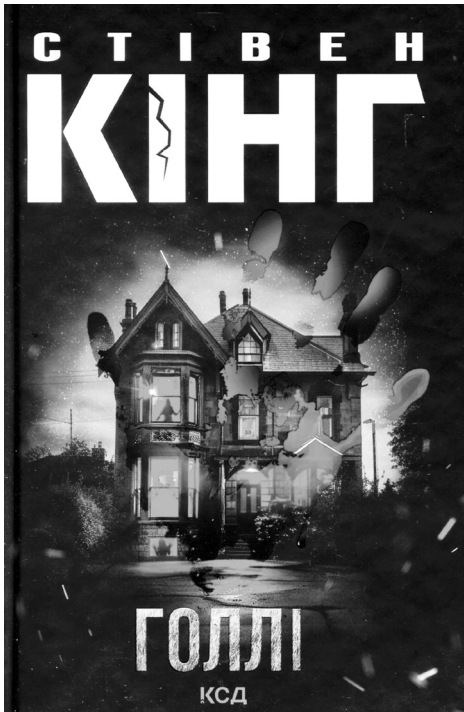
Але так — паралельно розгортається розслідування, що починається багато років по тому з п'ятого чи шостого випадку, що нагадує історію Хорхе. Отак читач і проживає 600-сторінковий твір — достеменно знаючи, як усе відбувалося, і спостерігаючи за смиканнями розслідування. Хронологія суміщається лише на 500-й сторінці. Це не детектив, а — принаймні формально і частково — виробничий роман. Про роботу приватної детективної агенції.

Подібний сторітелінг спостерігаємо й у недавньому романі Кінга «Біллі Саммерс» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2022), хіба що то виробничий роман про кілерство. Обидва твори ріднить виразне «робінгудство»: покарання безумовних покидьків поза формальними можливостями офіційної правоохоронної системи. Не сказати, що Кінг аж такий її критикан. Просто він вважає приватних детективів справді незалежними — що від корупції, що від бюрократії. Кілер, що ситуативно перетворився на приватного детектива, каже: «Я точно знаю одне: жодні федеральні маршали не прийшли до Роджера Клерка з ордером на його арешт. — Може, ми приїдемо першими, — каже Еліс». Еліс там — ще одна приватна детективка-початківця.

Голлі — схожа на Еліс. Хіба що раніше мала справу з кримінальними розслідуваннями й успадкувала детективну агенцію. Від Білла Годжеса, головного персонажа роману «Містер Мерседес» (2014). Вона фігурує і там як персонажка другого плану, хоча зовсім не така акцентуована, як в однойменному трисезонному серіалі (2017—2019). До речі, з першим сезоном Кінг співпрацював, у другому розчарувався, а про третій висловлювався винятково негативно. Тож бекграунд Голлі не варто витягати з кіноверсії.

Але і з романом «Містер Мерседес» Голлі не варто асоціювати аж так щільно. Спільне — хіба у насвітленні роботи детективної агенції як виробничого процесу. Починаючи з прайсу: «Наш тариф — чотириста доларів на день, мінімум три дні, плюс витрати». Стівен Кінг свідомий того, що пише останнім часом саме виробничі романи (за формою). У своїх мемуарах він неоднораз аналізує цей жанр, принагідно згадуючи Теодора Драйзера, Айн Ренд чи Артура Гейлі. Згадуючи зазвичай зневажливо: «Дерева працюють позаду... погано завальовані довідники про роботу різних установ». Хоч на маргінесах і значить: «Чесність компенсує багато стилістичних огріхів» (Про

■ КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Лихо
схибленого розуму

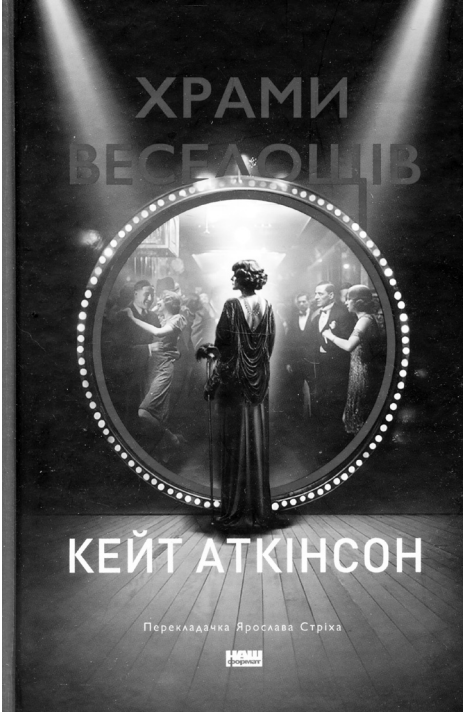
письменство. — Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2017).

До оцінок метра інших метрів варто ставитися критично. Бо це завжди царина конкуренції. До всього, Кінгові у виробничій прозі ходить не про осягнення професійної матриці, а лише про один (хоч, може, і головний) її аспект — про спосіб мислення фахівця. Про, сказати б, вірус Декарта: мислю, отже існую. Причому процес професійного думання чи не завжди оприявнюється у Кінга в парі з перверсійним, психічно збоченим трактуванням однакових зовні фактів. Класичний приклад — його славетний роман «Мізері» (1987): письменник і читачка-психопатка.

У «Голлі» ставки піднято неабияк: антиподом авторової улюблениці-детективки є подружжя університетських викладачів. Академічне середовище Кінг знає давно і зсередини: ще як не став відомим письменником, викладав у середній школі та й потім довший час не цурався коледжів й університетів. Ліві погляди, що вільно циркулюють у цьому середовищі — уся ця облудна толерантність і політкоректність, — вибішують його здавна. У новому романі цьому інтелектуальному збоченню дано однозначну оцінку: «Самоактуалізуюча маячня».

Загравання з кабінетними ідеями на очах у молоді — велими небезпечний шлях. Джерело хаосу. Нині ліва університетська професура цює Ізраїль за ефективний опір палестинським терористам. Перед тим інтелектуальний хаос Пелевіна — Дугіна, підігнаний Сурковим під матрицю расизму, був на ура сприйнятий «інтелектуалами» в ганебній Обамовій програмі «перезавантаження». Ще раніше — виправдання-визнання Леніна — Сталіна. Одвічні американські граблі. Щоб достукатися до здорового розуму, Кінг вдається до символічної гіперболи, перетворюючи професорське подружжя на канібалів.

Тут також ніякого спойлера: прізвисьце злочинців у «Голлі» однозначно корелює з романним циклом Томаса Гарріса про Ганнібала Лектора. Як і з хрестоматійними «Казками дядечка Риму-са» Джоеля Гарріса, переспівами братів Грімм, де людоїди — геть не епізодичні персонажі. У тексті Кінга є також згадка про Стівенсона у характеристиці поважної викладачки Емілі Гарріс: «Місіс Гайд, яка ховалася під личиною професорки Джекіл». Отже, «Голлі» — це не

«детектив», а справжнісінький модельний реалізм. А відтак — добрий посібник із психології, де відвертість — передумова «генерального прибирання» у власній голові. Бо — «чи знає хтось хоч когось насправді?».

Ну і, звісно, новий Кінгів роман — це так само казка, як і все, що він пише. Якщо пам'ятати, що класична казка — це і є модельний реалізм, його початковий стан. «Голлі» — казка про Бабу Ягу, яка досі жива. «Ви все-таки збираєтеся мене з'валтувати? — у неї пересохло в горлі... — Ні, любя... Ми збираємось тебе з'їсти».

Роман британської письменниці Кейт Аткинсон «Храми веселоців» (К.: Наш Формат, 2024) зовні ніяк не нагадує Кінгове письмо. Але, якщо пригледітися, збіги вражають. Почнемо з того, що видавець «Нашого Формату» виразно симпатизує лібертаріанським поглядам, квінтесенцією котрих у літературі є вже згадувана Айн Ренд. Він видав більшу частину її літературного спадку — на тлі виразно негативного ставлення до цієї авторки в українських рецензентів. Що не дивно: нинішній критичний пул сформовано, хоч як прикро, американськими університетськими ліваками. Кейт Аткинсон — з табору Айн Ренд. Її, живу і вельми популярну у книжковому світі, важко поливати брудними вигадками як авторку, котра відійшла пів сторіччя тому. Тому наші «рецензенти», не маючи сигналів «фас», її просто замовчують — попри п'ять виданих книжок.

Але не мовчить Кінг. Ще як вийшов перший детективний роман Аткинсон «Злочини минулого» (2004), він захоплено привітав її, не економлячи на компліментах. Ну, так: це його тема, що працює і в «Голлі»: оприявнення минулого в сьогоденнішньому.

Далі Аткинсон написала ще два романи про приватного детектива Джексона Броуді, й BBC екранізувала все те у двосезонному серіалі (2011—2013). Тим часом Аткинсон написала дивовижний роман «Життя за життям» (2013; 2018 — український переклад у «Нашому Форматі») і за ним послідував так само успішний однойменний серіал 2022-го.

«Храми веселоців» вийшли у Лондоні два роки тому. Великою мірою це так само виробничий роман: поліція, нічні клуби. Сторітелінгова схема тождна «Голлі»: бачимо всі злочини, але

паралельно спостерігаємо за потугами нештаємниченої поліції та аматорки-детективки. Авторські симпатії — на боці останньої.

Головна негативна персонажка Неллі Кокер, власниця мережі нічних клубів, так само приваблива, як «Королева Півдня» Переса-Реверте. «У світі Неллі все залежало від того, з якого боку глянути». І цей світ виразно британський: «Для Неллі гроші без титулу — це майже так само кепсько, як титул без грошей... Свого часу вона замолоду зустріла Едварда, попереднього короля, коли він ще був принцем Вельським. Деталі розповідати відмовлялася, але якось, перебравши шампанського на Новий рік, сказала: «А ви уважніше гляньте на Нівенів ніс».

Це про старшого сина, комбатанта Першої світової (романна дія розгортається за пару років по її завершенні), найбільш індиферентного до сімейної історії. Про його ветеранські інтенції зараз не будемо — хіба що лишимо фразу на роздуми: «Нівен брехав легко, йому здавалося, що так він захищає правду».

Якщо «на думку Неллі, сукні — це «ділові витрати», то видати доньок за титулованих аристократів — природна мета. Усе вдалося. А перед тим мати-бізнесменка відправила двох молодших доньок вчитися до Кембріджа. Старша якось закинула їй образу, що не її. «І глянь, як вони там отупіли», — відповіла Неллі. Ліві погляди були в університетській моді вже тоді. Утім, мати послуговувалася не ідейними, а суто прагматичними міркуваннями: «Едіт була надто корисною для Неллі, щоб спроводити її заміж».

Неллі керувала підпільною імперією. А де імперія, там неодмінно війна. «Мистецтво війни в Неллі просте. Жодних війн на виснаження. Треба просто відрізати ворогу голову, а тіло впаде саме». Це приблизно те, що сповідувала Айн Ренд стосовно большевиків, чи то в Росії, чи в Америці. За що її люблять американські республіканці, а демократи, з їхніми університетами, ненавидять. І наша нинішня війна хоч-не-хоч балансує на цій заокеанській світоглядній гойдалці. Ось іще принагідно цікавий мінідіалог: «— Ви говорите як анархіст. Чи як італійський фашист. — Ні, я говорю як бізнесмен».

Клану Кокерів протистоїть, окрім поліції, Гвендолін Келлінг, молода жінка з провінції, яка теж устигла повоювати (медсестрою). «Її життя оберталося навколо бібліотеки та матері й було таким самотнім, що з таким самим успіхом вона могла вступити в чернечий орден». Точнісінько як про Кінгову Голлі, особливо стосовно матері. «Як я могла знати? — ридала мати. А як вона могла не знати?!». Саме Гвендолін і розплутує лабіринти імперії Кокерів. І саме з Декартової спонуки «мислю, отже існую».

В романі Аткинсон є ще третя оповідачка — підлітка Фреда, що приїздить до Лондона з мрією стати акторкою. «Війна вже стала історією, а історія Фреду не цікавила: дівчина не була її частиною. Вона бриніла теперішнім і прагнула майбутнього». У Кінга такі персонажі заповнюють масовку, хоч для дівчинки «слово «статист» звучало поважно, майже шляхетно». Фреда дуже схожа на персонажів Дікенса. Зрештою, як і багато персонажів Кінга. Хоч і там, і там «їй не залишилося нічого, крім мелодрами». Але ж Дікенсова мелодрама — невід'ємна складова що Кінга, що Аткинсон.

Якось наймолодший з клану Кокерів звівся Фреді: «Я пишу роман, — сповістив він її, ніби тут було чим пишатися, ніби у світі недостатньо романів». Ця фраза цілком могла би належати Кінгові. Як і та, що вичитуємо за пару сторінок до кінця роману Аткинсон: «Зійшлися на тому, що театр і музика-хочі тьмяніють проти доброго судового процесу».

І «Храми веселоців», і «Голлі» — це такі судові процеси. Над тими, хто «життєрадісно і дисципліновано унікає зайвих роздумів» (К. Аткинсон). ■

■ ДО СВЯТА

Три дні вертепів

«Нова радість стала» з віршами Сергія Жадана у фестивалі від Харківського театру ляльок

Валентина ГРИГОРЕНКО

Стартує вже 21 грудня в Харкові, а в Києві пройде 25–27 грудня мініфестиваль «Вертеп Схід». У столичному культурному кластері «Краків» показуватимуть вистави-вертепи, створені в перший рік повномасштабного вторгнення Харківським театром ляльок. А також виставку масок традиційних вертепних персонажів та свята Маланки від художника фільму «Памфір» Івана Михайлова. Вертеп сьогодні звучить особливо актуально та пронизливо в Україні, де триває війна, де ми маємо врятувати кожне немовля, зазначають у театрі.

«Вертеп. Музичний перформанс» пропонують дивитися аудиторії 10+, у Києві відбудуться чотири покази. Це дійство — звернення до архаїчних, подекуди ритуальних першоджерел, погляд на вертепну історію як на ритуал, звернення до кодів знаків, яке підсилене звучанням автентичних музичних інструментів. Вистава складається з автентичних народних колядок Слобожанщини та уривків з Біблії. Також звучить колядка УПА на мотив «Нова радість стала» — теж про війну в Україні. У виставі немає слів, є тільки фрази з Євангелія від Матвія і пісні.

«Це вистава для всіх, вона не жахлива, вона показує архетипічне зло і добро. І там дуже красиві пісні», — каже художник Костянтин Зоркін. Автентичні слобожанські колядки надала Катерина Курдюкова з українського дослідницько-виконавського гурту з Харкова «Муравський шлях». Вона ж навчила акторів їх правильно співати, бо це було навіть не аудіо, а зошитні записи.

Вистава «Вертеп. Музичний перформанс» створена спільно з Львівським обласним академічним театром ляльок. Там відбулася прем'єра у грудні 2022 року. Постановку показували на фестивалях у Польщі, Франції та Німеччині.

Дійство «Вертеп. Війна. Вірші» створено за поезіями Сергія Жадана і визна-

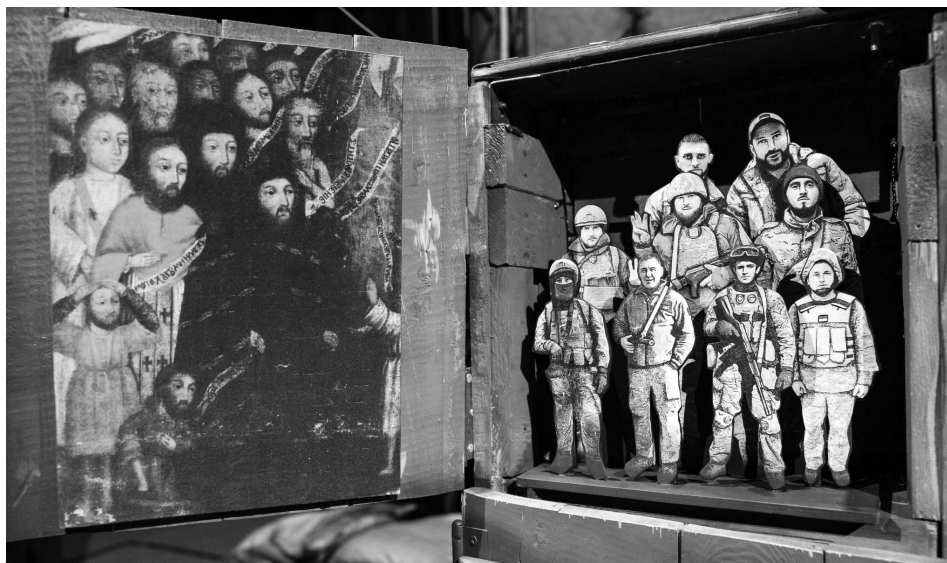
чається постановниками як «божевільне балансування понад зимою». Рекомендують аудиторії 16+. У межах «Вертеп Схід» у Києві — два покази. Режисерка Оксана Дмитрієва відібрала для цієї вистави вірші, суголосні авторській постановній концепції — вистави-молитви, вистави-надії.

«Атмосфера у Вертепів спільна, тому що вони створені у перший рік повномасштабного вторгнення. Вони перш за все про те, що відбувається з нами, і про намагання зрозуміти це, — коментує Оксана Дмитрієва. — У Вертепі Жадана є вірші, які він написав вже у 2022-му, і є вірші з фантастичної, обожнюю цю книгу, «Життя Марії». І саме ці вірші присвячені війні, яка почалась у нас у 2014 році. Зараз я можу сказати, що передбачення та попередження Сергія — це дуже сильні тексти».

Оксана Дмитрієва — режисерка обох вистав. Нещодавно отримала нагороду VI Всеукраїнського театрального фестивалю-премії «ГРА», відома киянам по виставі «Калинова Сопілка» за книгою Оксани Забужко та «Отелло» в Театрі на Лівому березі.

«Ці дві вистави дуже різні, але інтегровані в актуальний контекст сьогодення і навіть продовжують цю певну мандрівну традицію вертепу, опинившись тут, у Києві. Наразі харківський театр не має можливості показувати вистави у власному приміщенні і потребує підтримки київської публіки», — каже організаторка столичних гастролей Харківського театру ляльок, креативна продюсерка «Марко Концерт» Поліна Величко. Через безпекову ситуацію в Харкові та постійні обстріли з боку росіян ХОВА ще у 2023 році заборонила проведення масових заходів у театрах.

«Я знаю, що театр ляльок зробив дуже багато потужного мистецтва, яке не виходить зазвичай назовні з театру. Зараз театр їздить і показує це все й в Україні, й за кордоном. Нарешті відбувається те, що і мало б відбутися, — це мистецтво, яке мають бачити люди. Під час війни воно пра-

«Вертеп. Війна. Вірші» з поезіями Сергія Жадана.

Фото Харківського театру ляльок імені Віктора Афанасьєва.

цює. Це абсолютно не розвага, а це такі катарсичні речі», — прокоментував художник Костянтин Зоркін, який став лавреатом театрального фестивалю-премії «ГРА» за найкращу сценографію.

«Харківський театр ляльок — найкрутіший в Україні, й це об'єктивно. І запрошення на різні театральні фестивалі, тільки у Шарлевіль тричі, — це доказ, що це суперсерйозні театр та команда», — додав Костянтин Зоркін. (Всесвітній фестиваль лялькових театрів Festival Mondial des Theatres de Marionnettes у місті Шар-

левіль-Мезьєр у Франції, заснований у 1961 році. — Ред.).

Режисерка Оксана Дмитрієва каже: «Основна формула вертепу — Різдво, яке відбувається тут і зараз. А «тут і зараз» для обох наших Вертепів — це Україна часів повномасштабної війни».

Від часів народження Христа і жорстокості Ірода триває боротьба між пітьмою та світлом. І як підтримка нині звучать давні перекази і сучасні слова Жадана: «Ті, кого ти любиш, знають — усе неدارма». ■

Тетяна РУДЕНКО

У Київській публічній бібліотеці імені Самеда Вургуня відкрили виокремлену книгозбірню українського поета та перекладача тюркських літератур Миколи Мірошніченка (1947—2009). Сприяли цьому Посольство України в Азербайджанській Республіці та Українсько-тюркський центр, підтримав реалізацію проекту Український центр у Баку.

«Творчість Мірошніченка — це важлива сторінка українського літературного процесу, адже він був талановитим паліндромом, майстром зорової поезії. Але, крім цього, він відкривав для нас тюркські літератури, він був найвидатнішим українським перекладачем азербайджанської літератури та сприяв популяризації українського слова в тюркському світі», — сказав співзасновник Українсько-тюркського центру Сергій Нагорняк.

Переклади Миколи Мірошніченка відкрили українським читачам багатство азербайджанської, кримськотатарської та інших тюркських літератур. Цей діяч не лише уособлює українську поезію, а й є символом культурного діалогу, впевнена Ольга Гусева, керівниця Українського центру в Баку. За її словами, Книгозбірня Миколи Мірошніченка є унікальним спадком, що відображає творчий шлях та ба-

■ СТОЛИЦЯ

Привіdkрив Азербайджан і Туреччину

У Києві діє книгозбірня поета і перекладача Миколи Мірошніченка

гаторичну працю, спрямовану на пізнання культур.

У київській бібліотеці під Книгозбірню Миколи Мірошніченка відведено окремий простір. Там представлено книги, рукописи, а також особисті речі, зокрема друкарську машинку. У фотовиставці показані цікаві сторінки його життя. Скажімо, фото з близькими друзями — азербайджанським поетом, перекладачем української літератури Аббасом Абдуллою, кримськотатарським поетом Юнусом Кандимом, поетом Раулем Чілачаюво тощо.

Співзасновниця Українсько-тюркського центру Марина Гончарук розповіла, що взагалі вперше створюється культурний простір, який носитиме ім'я видатного поета, перекладача та систематизує його літературну спадщину. Для цього вдалося викупити частину особистої бібліо-

Друкарська машинка Миколи Мірошніченка.

теки Миколи Мірошніченка.

«Дізнавшись про створення Книгозбірні Миколи Мірошніченка, сюди вже передають книги і його друзі, й ті читачі, які купили щось із його приватної бібліотеки раніше», — зазначила Марина Гончарук.

Перед гостями виступали: близький друг Мірошніченка, поет, перекладач, дипломат, віцепрезидент Української асоціації викладачів зарубіжної літератури Сергій Борщевський; перекладачка, кандидатка філологічних наук, наукова співробітниця

Оксфордського університету Тудора Арнаут, яка співпрацювала з Миколою; кандидат філологічних наук, доцент кафедри тюркології КНУ імені Тараса Шевченка Володимир Підвойний. На заході були присутні Ірина Татаренко, яка створила мистецькі колажі «Туреччина Миколи Мірошніченка» та «Азербайджан Миколи Мірошніченка», студенти кафедр тюркології київських університетів.

Звучав архівний звукозапис читання Миколою Мірошніченком свого перекладу вірша азер-

Сергій Нагорняк з учасницями презентації.

Фото надані організаторами.

байджанського поета Мамеда Араза. Загалом, у художній частині заходу створювали атмосферу тюркського світу. Учениці столичної дитячої школи українського танцю «Барвіночок» виконали азербайджанський танець «Аг'чічек» та казахський танець «Камажай». Солістки Київського академічного муніципального духового оркестру представили азербайджанську пісню «Сари гялін». А на завершення відбулося азербайджанське чаювання з національними солодощами. ■

■ КНИЖКОВА ШАФА

Сумна до болю і чуттєва

Відгук на поезію Богдана Томенчука з книги «Вишийте, мамо, бронжилет», яку декламує Анатолій Паламаренко

Віктор ТЮТЮН, журналіст, поет
Херсон

Поміркувати про поезію Богдана Томенчука найкраще з авторськими строфами: «Вдарте, дзвони, в оглухлу мідь, // Аби ангел звільнив плече... // Пом'яніть його, пом'яніть, // Бо що можна зробити ще? // Скибка хліба на згріклу креш. // І солона сльоза покут... // Звично кажемо, що не вмереш, // Хоч насправді ти вже не тут»...

Слова линуць до співрозмовника. Довірливі та майже пошепки. Тобі не наказують, тебе не закликають — автор просить замислитися, співчувати, не лицемірити, зосередитися над миттю і вічністю, зберігаючи назавжди людяне.

Спостерігав зблизенька за народним артистом України Анатолієм Паламаренком. Ми сиділи поряд у фое Музею літератури, в Києві на вулиці Хмельницького, очікуючи початку творчого вечора Богдана Томенчука з Івано-Франківська. Анатолій Нестерович перегинав листочок вузькою смужкою і, як хлопчак, цокотів зубами вздовж. Помітивши мою помічну увагу, Паламаренко пояснив: «Оце так зачитався напередодні, що забув закладки поробити. Тепер вигризаю...».

Анатолій Нестерович покрав увесь листок і розгортав збірник «Вишийте, мамо, бронжилет» більш ніж десять разів, декламуючи вірші проникливо, ніби сам їх вистраждав.

Автор свої строфи видихає потужно, наче випірнув з глибини з особливою звисткою. А якщо емоції, думка і образ виникають одне за одним, то горизонт сприйняття ширшає і кличе.

Ліцеїсти старших класів з вишгородського «Інтелекту» влаштували конкурс, кому з них випаде читати поетові вірші на зустрічі з ним у районній адміністрації. Ви давно чули про такий кастинг? Коли ведучі оголосили, що учнівська декламація завершилася, вчителька української літератури Людмила Антонівна Брик подала тихенький голос: «Ще одна дитина не виступила». Увесь зал постановив — продовжити!

Слухав і дивився на знайомих. У Вишгороді маю багато прекрасних друзів. Вони співпереживали в словах. Поезія Богдана Томенчука чуттєва, повна думок, часом сумна до болю. Байдужих у залі для офіційних засідань не було: тут вирувало наше воєнне лихоліття, глибинні переживання, відкривалася широка панорама рідного краю — з

Дону й до Сяну, звідки зринула зранена птаха та поплила по всіх наших водах.

«...Єва земна пеленає дитя, // Вічність минає, але не мине, // І, не вберігши біблійне життя, // Грішний Адам захищає земне. // Ангел не відає, хто кому страж, // Вбити Адама замислює Змій... // Єва, заштопуючи камуфляж, // Молиться, мов закликає: «Не смій...» (17.10.2023, Вінниця).

Коли читаєш кілька років поезії Богдана Томенчука, то не зомлієш. Це ніби навчитися плавати не в басейні, а в рідній стихії — то й в океані не втонеш. Уже в надвечір'ї кілька знайомих поділилися вибуховими враженнями. І лише один відгук випадав з букета айстр — то говорила жагуча заздрість: і не ті читали, і не ті прийшли! Якби ця помийна злість нахлинула на ворога, а не на співвітчизника, він би здох на цьому ж місці, як бліх від отрути.

Василь Симоненко, Василь Діденко, Микола і Петро Сингаївські, Іван Драч, Микола Холодний, Леонід Талалай, Микола Вінграновський, Ліна Костенко з її автобіографічною приміткою: «Мій перший вірш написаний в окопі»...

Сотні й тисячі поетів, дітей фронтів, — постали, щоб не зяло провалля Розстріляного відродження. Не без них прокинувся і Томенчук талант. Разом із сучасниками Богдан Томенчук лине далі, хоча знову треба писати про війну і воювати.

Нам, оцим трьом нині сущим поколінням, історія засвоєння минулого звела чотири шляхи до однієї точки. Ними веде читачів Томенчук: вчити родовід — біографію своєї держави; відроджувати й розвивати край після Голодомору й геноциду комуно-рашистсь-

кого панування; викорінювати ворожі українству ідеології; розбудовувати і захищати нову Україну.

Тематичні горизонти засвідчують зрілість Томенчукового таланту. Він — безумовний лідер літературної роботи, справедливо висунутий колективом Прикарпатського національного університету на здобуття Шевченківської премії 2025 року, який залишається серед здобувачів найвищої літературної відзнаки після першого відбіркового туру.

Поетична символіка наших митців має вдягнути вишиваний бронжилет. Не дозволяти глумлінь над нашою долею, гаптованою кровинками-хрестиками. Захищати найменший національний рух, звук і твір від хижих зазіхань, звиклих до зверхньої безкарної наруги.

Головне досягнення української літератури останніх ста літ — вона вижила! А з наповнення її (цієї літератури), то безосібно це — океан соціал-оптимістичного реалізму, танців під бубон у національних оджах безіменних графоманів, які вивчили мову та продовжили пісенну традицію.

Таке внутрішнє вогнище в дев'ятому Дантовому пекельному колі. Наступне — в суспільстві. Слухаючи сьогодні штучно обмежене тирло політичних агітаторів, зауважив: жоден з них не цитує нічого з української літератури. Бо навчені вони з московського телевізора і натягають українську мову, як продавчиня халат за прилавком.

В країні різко поменшало засобів комунікації. Літературі нізвідки йти до людей. Тому розгортаються прямі зустрічі з можливими шанувальниками, хужожне слово шукає родючих душ. ■

Валентина САМЧЕНКО

Львів — це місто не лише найароматнішої кави, а й романтичної музичної історії, пов'язаної з Францом Ксавером Моцартом — сином знаменитого австрійського композитора і музиканта-віртуоза Вольфганга Амадея. Наймолодший представник музичної династії передчасно через хворобу пішов із життя 180 років тому, 29 липня 1844-го. З дослідницею життя і творчості львівського Моцарта, музикознавицею Роксоланою Гавалюк ми згадуємо найважливіше про Франца Ксавера, який у Галичині прожив три десятиліття.

Юний музикант Франц-Ксавер Моцарт (1791—1844) з'явився в Галичині у 1808 році. Приватним учителем музики став спочатку в графа Віктора Ігнаци Баворовського (гербу Прус) у Підкамені поблизу Рогатина.

У 1811-му Моцарт-молодший переїздить на нове місце праці — в маєток у селі Сарники Долішні графа Томаша Янішевського. А через два роки перебрався у Львів. Викладав музику в родині Жевуських, Коморовських, Понятовських, Скарбків. Утім якнайкраще все склалося в родині Бароні-Кавалькабо. Так Ксавер познайомився з Йозефіною, спілкування з якою невдовзі переросло у взаємні симпатії та почуття, які не афішувалися. Їх Моцарт-молодший довіряв записам.

Кохана — аристократка і покровителька, якій композитор присвячував твори. Йозефіна Марія Непомудена Бароні-Кавалькабо — уроджена графиня Кастільйоні. Її батько Йоганн Євангеліст граф де Кастільйоні (Johann Graf de Castiglioni, 1751—1834) перебував на державній службі з 12 листопада 1768 року. Жив у шлюбі з Людвікою Баум фон Аппельсгофен (Ludovika Freiin Baum von Appelshofen, 1761—1834) — середньою сестрою краківського старости (1808—1809 рр.) Антона Баума фон Аппельсгофена.

■ ПОСТАТЬ

Моцарт у Львові

Любовна історія і творчість Ксавера за майже 30 років у Галичині

Йозефіна (Josephine Maria Nepomucena) народилася 26 жовтня 1788 року. Її старший брат — Август (August 1786—1861), майор цісарсько-королівського війська. Молодший, Генріх (Heinrich, 26.10.1790—1853), у подальшому — цісарсько-королівський фельдмаршал-лейтенант.

Родина мешкала спочатку в чеському Оломоуц, наступним місцем служби глави сім'ї було лемківське містечко Дукля. А в 1800 році вони переїхали у Львів. Мешкали за адресою: Hauptplatz, № 234 — це нинішня площа Ринок, №17, навпроти центрального входу в Ратушу.

Можемо уявити, як 223 роки тому, 27 грудня 1801 р., в кафедральному соборі хрестили сина Йоганна Людвіка (Johann Graf, Castiglioni, 18.12.1801—1.11.1871), який стане фельдмаршалом-лейтенантом. Хрещеним батьком хлопчика був їхній сусід по будинку, губернський секретар Східної Галичини Людвіг Каєтан фон Бароні-Кавалькабо (Ludwig Cajetan von Baroni-Cavalcabo, 1768—1847).

Уже наступного, 1802-го року губернський канцелярист Йоганн Франц граф фон Кастільйоні став дійсним цісарсько-королівським губернським радником. 18 листопада цього ж року його донька, 14-річна графиня Йозефіна Кастільйоні, вийшла заміж за 34-річного Людвіга Каєтана Бароні-Кавалькабо. Подружжя орендувало житло у Львові по чергово за кількома адресами. І кілька цих місць опосередковано пов'язані з Моцартом-молодшим.

Знайомство Йозефіни з

Францом Ксавером Моцартом, викладачем вокалу і концертмейстером, відбулося 1813 року. Вона з чоловіком тоді мешкали за адресою Hauptplatz, 54 — тепер це площа Ринок, 30. І вже в наступні роки до дати її імення, 19 березня, регулярно з'являтимуться Меланхолійні полонези Моцарта-молодшого як прояви мистецьких вітань.

14 січня 1814 року Франц-Ксавер як концертмейстер і Йозефіна як співачка виступають у концерті на честь приїзду до Львова цісареві Кароліні, королеви двох Сицилій, тітки та свекрухи Франца І. А в грудні Моцарт-молодший завершив присвячену своїй учениці й роботодавиці Велику сонату для піанофорте з супроводом віолончелі чи скрипки.

Почуття зародилися і виростали між музикантом — педагогом-композитором — й одруженою талановитою співачкою з відмінними вокальними даними, яка часто виступала на прийомах в аристократичних музичних салонах.

Загалом стосункам Йозефіни і Моцарта у Львові — 25 років, ще поза ним — 6. Оповідать про багато подій у їхньому паралельному і спільному світах два рукописні джерела: щоденник музичної подорожі, написаний Францом-Ксавером особисто у 1819—1821 роках, та альбом (Stammbuch) композитора за 1819—1843 роки.

Наприкінці 1818 року Моцарт-молодший, щоб здобути європейську славу і зустрітися з родичами, вирушив у концертну подорож, яка триватиме два з половиною роки. У щоденнику Франц Ксавер занотує, що загля-

Франц-Ксавер Моцарт і батько Вольфганг Амадей.
Фото з fb-сторінки Mozartiana Galicia.

дав на прощання у вікна коханої: це були останні дні в будинку № 30 перед переїздом у № 41. На три тижні навесні 1819 року він повернеться у Львів і житиме в домі батьків Йозефіни.

Викладачем фортепіано і вокалу в родині Бароні-Кавалькабо в їхніх дочок, Лаури та Юлії, у Львові знову працюватиме з жовтня 1822 року, паралельно вчителюючи і в інших шляхетських домах. Через рік стане організатором щотижневих музичних салонів за участю артистів театру, духовенства, аристократів.

Йозефіна в той період листувалася з австрійським композитором Францом Шубертом й отримувала від нього ноті нових хорових та фортепіанних творів, які звучали у львівських концертах навіть раніше, ніж у Відні. Йозефіна виконувала сольні партії та долучалася до ансамблів. А згодом до концертних виконань доєдналися також її доньки — Лаура як хористка і піаністка та Юлія як віртуозна піаністка і композиторка.

У квітні 1826 року стараннями Франца-Ксавера та під патронатом Йозефіни офіційно розпочало діяльність товариство Cecilienverein, яке ще офіційно називали Sobor Sw.Cecili.

Його учасниками були близько 40 аматорів — музикантів і співаків. Перший публічний виступ Товариства відбувся з нагоди 35-ліття від смерті Моцарта-батька у грудні. У соборі Святого Юра під акомпанемент оркестру було виконано його знаменитий «Реквієм».

У 1834-му Франц-Ксавер був у Львові капельмейстером міського театру, а потім у 1836-1838 роках — музичним директором львівської опери.

Проте цього було недостатньо, щоб зрівнятися зі статусом і статками галицької аристократії рівня родини Бароні. Тож шансів бути разом з Йозефіною в позамузичному світі в Моцарта-молодшого не було. В тогочасному суспільстві така нерівність була головною перепорою для стосунків.

Моцарта-молодшого не стало 29 липня 1844 року. Його вірна Йозефіна, найімовірніше, була з ним у Карлових Варах, де й похована, до останніх хвилин життя. Її чоловік пішов у засвіти у 1847 році. Наприкінці свого життєвого шляху мешкала з доньками у Граці, де й похована у 1860-му. Всі речі Моцарта-молодшого, окрім приватних листів, передає Моцартеуму. ■

Олександр Шовковський
головний тренер ФК «Динамо» (Київ)

Григорій ХАТА

Підбивати у футболі наприкінці року підсумки роботи подобається далеко не всім, адже, серед іншого, оцінювати доводиться лише половину зіграного сезону, відтак і оцінки часто носять половинчастий характер. Утім в окремих питаннях у цю пору можна побачити й чітку ясність. До прикладу, вже зараз зрозуміло, що київське «Динамо», програвши шість із шести матчів основного етапу Ліги Європи, достроково втратило всі шанси на вихід у плей-оф цього турніру.

«Для нас це велика бочка дьогтю. Треба проаналізувати, чому так вийшло. Потрібно додавати впевненості, майстерності. Наші результати в Лізі Європи вкрай негативні. Ми це повинні визнати. Заради того, щоб зуміти подивитись прямо перед собою, в обличчя одне одному, зробити висновки, розуміти, що треба виправити і як це зробити, і рухатись далі», — наголосив головний тренер «біло-синіх» Олександр Шовковський.

Після розгромної поразки в шостому турі ЛЄ іспанському «Реал Сосьєдаду» (0:3) динамівці в матчі 17-го туру УПЛ з мінімальним рахунком переграли «Верес», що дозволило їм з позитивними емоціями завершити 2024 рік.

Без сумніву, позиції «Динамо» в чемпіонаті країни виглядають значно привабливіше. На зимову перерву «біло-сині» йдуть у статусі проміжного чемпіона, маючи п'ятиочкову перевагу над найближчим переслідувачем — «Олександрією». При цьому «Шахтар», котрий у заключному матчі року несподівано програв «Полісся», пропустивши вирішальний м'яч на 90-й хвилині, вже відстає від лідера на десять балів.

«Ми зробили в цьому сезоні багато хорошого, зіграли чимало гарних матчів на внутрішній та міжнародній аренах. Нелегко грати після Ліги чемпіонів, важкої Ліги чемпіонів, де ми себе дуже добре показали. І, на мою думку, сьогодні ми мали гарну енергію, самовіддачу,

■ ФУТБОЛ

Попередні ескізи

Попри затяжну серію невдач на євроарені, «Динамо» з хорошим відривом від конкурентів завершило першу частину національного чемпіонату

«Шахтар» іще жодного разу не перемагав «Полісся» в елітному дивізіоні.
Фото з сайту shakhtar.com.

але, повторюся, треба перемагати, завершувати матч раніше. У кількох зустрічах пропустили на останніх хвилинах — і це те, про що слід подумати», — сказав після поразки в Житомирі очільник «гірників» Марино Пушич.

Болісна поразка «Баварії» в Лізі чемпіонів (1:5) серйозно послабила шанси «помаранчево-чорних» на «плей-оф» суперліги, і далеко не факт, що навіть перемоги в заключних двох матчах основного етапу — проти французького «Бреста» (22 січня) та дортмундської «Боруссії» (29 січня) — дозволять чин-

ному українському чемпіону потрапити до прохідної топ-24. Не найкращим чином виглядають нині позиції «гірників» і у внутрішніх перегонах.

А «Полісся», здолавши «Шахтар», перервало свою восьмиматчеву серію без перемог у чемпіонаті країни. При цьому за свої два сезони в елітному дивізіоні житомирський колектив сформував напрочуд позитивну історію стосунків з донецьким клубом: не пропустив від флага мана ще жодного м'яча, а в чотирьох очних зустрічах здобув три перемоги та одного разу зіграв унічию.

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 17-й тур. «Ворскла» — «Лівий берег» — 0:1, «Олександрія» — ЛНЗ — 1:1, «Кривбас» — «Карпати» — 2:0, «Зоря» — «Чорноморець» — 2:1, «Ігулець» — «Колос» — 0:2, «Рух» — «Оболонь» — 1:3, «Полісся» — «Шахтар» — 1:0, «Динамо» — «Верес» — 1:0.

Лідери: «Динамо» — 43, «Олександрія» — 38, «Шахтар» — 33 (16), «Кривбас» — 31 (16), «Полісся» — 24, «Карпати» — 24, «Рух» — 23, «Зоря» — 22 (16).

Бомбардир: Ванат («Динамо») — 10.

Ближче до зими розігрався «Кривбас». Спробувавши себе в єврокубках як бронзовий призер попереднього чемпіонату, підопічні Юрія Вернидуба після вильоту з кваліфікації Ліги конференцій відновили баланс сил і активно взялися до захисту своїх попередніх позицій.

«Емоції після перемог завжди на високому рівні. Я дуже задоволений, що ми закінчили цей рік упевненою перемогою. В останніх восьми турах узяли 20 очок, це про щось говорить. Хлопцям подякував за їхнє ставлення, за непоганий футбол. Виграли у «Карпат» 2:0, могли ще забити. Але і цього достатньо. З гарним настроєм ідемо у відпустку», — резюмував Вернидуб.

Загалом, під час зимової паузи всі учасники УПЛ працюватимуть над посиленням своєї гри. Будуть у клубах і важливі трансфери, й несподівані тренерські перестановки. При цьому в черкаському ЛНЗ не стали чекати канікул і перед заключним матчем 2024 року оголосили про припинення співпраці з іспанським наставником Андреасом Рубеном Карраско. А під орудою його наступника — в. о. головного тренера — Андрія Диканя черкашани в гостях відібрали очки в «Олександрії».

«Наприкінці року так буває, що у когось квиточки кудись — на велосипед, на поїзд», — нарікав на необов'язковий прокол наставник олександрійців Руслан Ротань. ■

Григорій ХАТА

На Олімпіаді в Парижі вітчизняні плавці виступили зовсім не так, як очікували від них їхні наставники та вболівальники. Титуловані лідери збірної, дворазовий призер ОІ-2020 в Токіо Михайло Романчук та сенсаційний чемпіон світу 2024 року на дистанції 50 м вільним стилем Владислав Бухов, до олімпійських медалей у паризькому басейні не допливли.

Причиною їхнього непереконливого виступу у французькій столиці назвали інфекцію, котра перед відповідальними стартами підкосила практично всю плавецьку команду й не дала спортсменам показати їхній максимум. При цьому у федерації плавання України, підбиваючи підсумки ОІ-2024, результати виступу плавців у Парижі визнали такими, що не відповідають потенційним можливостям спортсменів команди, й звернулися до Мінольспорту щодо «корегування контрактів спортсменів і тренерів штатної команди стосовно відповідальності за невиконання планів підготовки».

На чемпіонат світу на короткій воді, що посеред грудня проходив у Будапешті, федерація відрядила одну лише перспективну молодь на чолі з дворазовим чемпіоном юніорського «мундіалю»-2023 Олександром Желтяковим. Загалом, до заявки на зимовий ЧС-2024 потрапили шестеро українських спортсменів віком від 19 до 21 року — Володимир Лісовець, Арсеній Ковальов, Желтяков, Вадим Науменко, Георгій Лукашов та Ніка Шарафутдінова.

Головні медальні сподівання, звісно, покладалися на 19-річного Желтякова, котрий спеціалізується в плаванні на спині, а також на естафетну команду 4 по 100 м

■ ВОДНІ ВИДИ

Запливи для зростання

На зимовому чемпіонаті світу вітчизняні плавці оновили кілька національних рекордів, але залишилися без нагород

комплексним плаванням. Улітку на єврофорумі в сербському Белграді Олександр виграв «золото» на 200-метровці на спині. А представники «комплексної» четвірки (Желтяков, Лісовець, Ковальов та Лінник) там суттєво розширили межі України в своїй дисципліні, більш ніж на секунду покращили національний рекорд і принесли своїй країні першу за 18 років медаль ЧС у цьому виді змагань («бронзу»).

Що казати, але конкуренція на зимовому чемпіонаті світу в Будапешті була значно серйозніша й жодному з вітчизняних повпредів у 25-метровому басейні «Дунай-Арена» не вдалося навіть наблизитися до медальних запливів. Кращим персональним здобутком тут став півфінальний виступ Вадима Науменка, котрий на дистанції 100 м комплексом оновив національний рекорд і показав підсумковий 15-й результат. Також переписав 21-річний одесит і рекорд України на 200-метровці комплексом, утім його часу (17-й показник) не вистачило для потрапляння до півфіналу.

Результативним, з точки зору підсумкової позиції, можна вважати 15-те місце нашої «комплексної» четвірки у складі Желтякова, Лісовця, Ковальова та Науменка, але це також занадто далеко від п'єдесталу (що на десять секунд повільніше від переможців — збірної нейтральних атлетів, яка, випередивши у

фіналі потужні команди США та Італії, побила світовий рекорд).

Індивідуальні ж здобутки решти українських плавців на ЧС-2024 на короткій воді обмежилися їхніми виступами у кваліфікаційних запливах і місцями в третьому та четвертому десятках. Здається, найбільш засмученим після них виглядав талановитий Желтяков, який на своїх трьох профільних дистанціях — 50, 100 та 200

м на спині — показав 35-й, 31-й та 26-й час відповідно. «Віддав усе, щоб досягти найкращого результату, але не все сталося, як планувалося. Утім незадовільний результат лише показав місця, що і де я можу покращити, аби додати в своєму зростанні й стати сильнішим», — поділився своїми думками в інстаграмі Желтяков.

Водночас приємні емоції наприкінці року подарували своїм шанувальникам вітчизняні майстри плавання на відкритій воді. Віднедавна ця царина все більше приваблює Михайла Романчука. І на представницьких змаганнях «Оушенмен», які проходили в ОАЕ, титулований 28-річний український стаєр виграв найкоротшу (2 км) з дистанцій фінального етапу цієї серії, котрий носив високий статус чемпіонату світу.

Його переможну естафету на 5-кілометровій дистанції серед жінок підтримала киянка Ганна Пасічник, яка днем раніше виборола срібну медаль на двокіло-

метровій дистанції (третьою в цьому запливі фінішувала колишня представниця вітчизняної національної збірної з плавання — Ганна Дзеркаль).

А в жіночому марафоні на 10 км на п'єдестал пошани з українським прапором піднялася Поліна Юзофенко. Під час її суперництва за другу позицію з представницею Сінгапуру Джулією Філоккою хронометражна техніка зафіксувала абсолютного рівний час, утім рішенням суддів «срібло» дісталось Джулії, а Поліна отримала «бронзу».

«Трохи засмутилася, але стояти на п'єдесталі поруч з дворазовою олімпійською чемпіонкою на цій дистанції Шерон ван Рувендаль із Нідерландів — це було круто. Дуже важка дистанція вийшла, піднялися великі хвилі, утім рішенням суддів і забили багато сил. Були помилки, тож буду їх виправляти, щоб на наступний рік повернутись по перше місце», — поділилася своїми емоціями в соцмережі Юзофенко. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2025

Передплата періодичних медіа «Зимова ЄПідтримка»

1000 ГРН ВІД ДЕРЖАВИ – ВИТРАЧАЙТЕ НА ПЕРЕДПЛАТУ ДРУКОВАНИХ МЕДІА З «ЗИМОВОЮ ЄПІДТРИМКОЮ»

З 1 грудня 2024 року громадяни можуть витратити 1000 грн державної допомоги на передплату періодичних медіа.

Коштами можна скористатися протягом 3 місяців після отримання через онлайн-сервіс на сайті АТ «Укрпошта».

Ліміт за оплатою: Карткою «ЄПідтримка» можна оформити передплату з доставкою з січня 2025 року на будь-яке видання вартістю до 1000 грн.

Як оформити замовлення через сервіс «Онлайн передплата»: Крок 1: Зайдіть на <https://peredplata.ukrposhta.ua/> та оберіть

необхідне видання. Знайти видання можна за назвою, індексом, тематикою.

Крок 2: Вкажіть період, на який хочете оформити підписку (зараз доступна передплата на 2025 рік).

Крок 3: Оформіть замовлення, вказавши поштову адресу, ПІБ замовника, телефон, e-mail.

Крок 4: Зазначте реквізити картки «ЄПідтримка» та проведіть оплату, натиснувши «Оплатити».

Передплата онлайн — це безпечно, зручно та швидко!

Олексій ПАВЛИШ

■ ХОКЕЙ

Після перемоги навесні на чемпіонаті світу в дивізіоні ІВ українська хокейна збірна у серпні-вересні спробувала відібратись на Олімпіаду-2026. У протистоянні з більш іменитими збірними Франції (2:7), Латвії (1:5) та Словенії (2:6) цього зробити не вдалось. Тож наступним великим турніром для підопічних Дмитра Христича стане світова першість у дивізіоні ІА через пів року.

Аби перевірити форму хокеїстів, у грудні в рамках підготовки до ЧС тренери збірної вирішили провести мінізбір із двома спарингами проти Польщі. «Цим збором ми розпочинаємо новий етап роботи, тому вирішили перевірити групу молодих

Перевірити резерв

У рамках підготовки до чемпіонату світу в дивізіоні ІА українська збірна провела мінізбір у Польщі

гравців. Хотілося б, можливо, навіть більше, ніж запросили, але полякам теж потрібні якісні спаринги. Якби ми привезли молодіжний склад, вони б нас не зрозуміли. Тому поруч із молодими хокеїстами викликали досвідчених Богдана Дяченка, Віктора Захарова й Олексія Янішевського. Досвідчені виконавці нам потрібні в тренувальній роботі, щоб молодь могла стежи-

ти за ними і брати приклад при відпрацюванні окремих елементів», — пояснив асистент головного тренера Олег Шафаренко.

У першій товариській грі рахунок вже на другій хвилині першого періоду відкрили українці: шайбу закинув Гліб Кривошапкін. Проте ще до перерви поляки зрівняли рахунок, а в середині третього періоду вирвали перемогу — 2:1.

Другий матч завершився з таким же рахунком, але вже на користь «синьо-жовтих». Спочатку дебютну шайбу за збірну закинув нападник одеського «Шторма» Ілля Крикля, а перемогу приніс ще один дебютант, 20-річний Олександр Шаповалов із фінського «Йокеріта». У кінці гри Польща зрівняла рахунок, але судді скасували гол через те, що шайба влетіла у во-

рота вже після завершення основного часу гри.

«На цьому зборі в нас був змішаний склад — одних гравців раніше взагалі не викликали до збірної, дехто лише інколи отримував виклик. Тож хотіли подивитися, кого вже можна підпускати до першого складу, а кому ще треба працювати над собою. Обидва матчі були схожі один на одного — проходили з перемінним успіхом то однієї, то іншої команди. І ми задоволені, що такі матчі відбулися. По рахунку видно, що треба навчитися закидати шайби, використовувати свої моменти, а деяким хокеїстам варто додати фізичної витривалості, аби витримувати всі 60 хвилин поединку», — підсумував спаринги в Польщі очільник «синьо-жовтих» Дмитро Христич. ■

■ ПИЛЬНУЙ!

Раз, два, три, ялинонько, не гори!

Як безпечно зустріти зимові свята

Шановні громадяни! Новорічні та різдвяні свята — це особливий період тепла, радості та сімейного затишку. Проте в умовах війни ми повинні бути ще більш обачними, ніж у мирний час, щоб свято не перетворилося на небезпеку. Управління з організації пожежно-профілактичної діяльності у державних установах ГУ ДСНС України у м. Києві нагадує про головні правила безпечного святкування.

1. Встановлення новорічної ялинки

- Безпечне місце. Ялинку слід встановлювати на стійкій основі, подалі від джерел тепла, відкритого вогню та легкозаймистих матеріалів.
- Електрогірлянди. Використовуйте лише сертифіковані світлові прикраси. Перед використанням перевірте, чи немає пошкоджень проводів.
- Прикраси. Віддавайте перевагу негорючим матеріалам для декорування.

2. Використання піротехніки ЗАБОРОНЕНО!

В умовах війни використання піротехніки є не лише небезпечним, а й категорично забороненим. Звуки вибухів можуть викликати паніку в цивільного населення, особливо у дітей, людей похилого віку та тих, хто пережив обстріли. Пам'ятайте: тиша — це також внесок у нашу спільну безпеку.

3. Користування свічками

- Не залишайте свічки без нагляду та розміщуйте їх на негорючих поверхнях.
- Тримайте свічки подалі від текстилю, паперових прикрас та інших легкозаймистих предметів.
- Використовуйте LED-свічки як безпечну альтернативу.

4. Обігрів приміщень

- Електроприлади. Використовуйте лише справні електрообігрівачі, що мають сертифікацію.
- Газове обладнання. Перевіряйте його справність та дотримуйтесь правил користування. Якщо відчули запах газу, негайно перекрийте вентиль, провітріть приміщення і викличте аварійну службу.
- Не використовуйте відкритий вогонь для обігріву приміщення.

5. Підготовка до можливих надзвичайних ситуацій

- Тримайте під рукою ліхтарик, запас батарейок та заряджений павербанк.
- Заздалегідь визначте безпечне місце для укриття в разі тривоги.
- Підготуйте «тривожну валізу» з усім необхідним на випадок евакуації.

6. Пильнуйте дітей

- Навчіть дітей дотримуватися правил безпечного поводження з вогнем, електроприладами та святковими прикрасами.
- Забезпечте, щоб діти не гралися поблизу джерел тепла або електроприладів.

Управління з організації пожежно-профілактичної діяльності у державних установах ГУ ДСНС України у м. Києві бажає вам мирного, безпечного та щасливого Нового року! ■

■ ОГОЛОШЕННЯ

ШАНОВНІ МЕШКАНЦІ!

ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ» інформує про намір перегляду розміру встановлених тарифів на теплову енергію, виробництво теплової енергії, постачання теплової енергії, тарифів на послугу з постачання теплової енергії і постачання гарячої води для категорії споживачів «населення» та «інші споживачі, що розраховані відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 №291) та надані до виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) на розгляд. Детально зі структурою тарифів та відсотком зміни основних складових тарифів у порівнянні із складовими економічно обґрунтованих тарифів, встановлених розпорядженням Київської міської військової адміністрації від 13.12.2023 №1053 можна ознайомитися на офіційному сайті ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ»: <http://euroavtogaz.com>

Порівняльна таблиця діючих та проєктів тарифів на теплову енергію та послугу з постачання теплової енергії в розрізі споживачів

Тарифи на теплову енергію/комунальну послугу з постачання теплової енергії для категорії «населення», розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ» та надаються для встановлення/коригування

ТриґуБ.м. з ПДВ					
Найменування	Затверджений * тариф 2023/2024	Пропонуваний ** економічно-обґрунтований 2024/2025	% зміни (зростання "+", зниження "-")	Пропонуваний *** тариф для застосування 2024/2025	% зміни (зростання "+", зниження "-")
Населення	2 029,10	2 089,03	3%	1 654,41	19%

* затверджений тариф згідно розпорядження КМДА від 13.12.2023 №1053

** тарифи розраховані на економічно обґрунтованому рівні, що подляються для встановлення/коригування

*** пропонуваний тариф для застосування протягом першого діючого періоду діючих тарифів у Україні та протягом 6 місяців після закінчення діючого періоду, якщо не буде прийнято або скасовано новий етап в Україні.

Тарифи на комунальну послугу з постачання гарячої води для категорії «населення», розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ» та надаються для встановлення/коригування

ТриґуБ.м. з ПДВ			
Найменування	Затверджений * тариф 2023/2024	Пропонуваний ** економічно-обґрунтований 2024/2025	% зміни (зростання "+", зниження "-")
Населення	108,31	111,03	3%

* затверджений тариф згідно розпорядження КМДА від 13.12.2023 №1053

** тарифи розраховані на економічно обґрунтованому рівні, що подляються для встановлення/коригування

Тарифи на теплову енергію/комунальну послугу з постачання теплової енергії для категорії «інші споживачі», розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ» та надаються для встановлення/коригування

ТриґуБ.м. з ПДВ			
Найменування	Затверджений * тариф 2023/2024	Пропонуваний ** економічно-обґрунтований 2024/2025	% зміни (зростання "+", зниження "-")
Інші споживачі	3 146,31	3 256,20	3%

* затверджений тариф згідно розпорядження КМДА від 13.12.2023 №1053

** тарифи розраховані на економічно обґрунтованому рівні, що подляються для встановлення/коригування

Тарифи на комунальну послугу з постачання гарячої води для категорії «інші споживачі», розраховані на економічно обґрунтованому рівні ТОВ ВК «ЄВРОАВТОГАЗ» та надаються для встановлення/коригування

ТриґуБ.м. з ПДВ			
Найменування	Затверджений * тариф 2023/2024	Пропонуваний ** економічно-обґрунтований 2024/2025	% зміни (зростання "+", зниження "-")
Інші споживачі	161,42	164,04	2%

* затверджений тариф згідно розпорядження КМДА від 13.12.2023 №1053

** тарифи розраховані на економічно обґрунтованому рівні, що подляються для встановлення/коригування

Головними причинами перегляду тарифів є зміна складової тарифів: збільшення ціни на електроенергію, холодну воду, матеріали, ремонтні роботи, підвищення рівня мінімальної заробітної плати тощо.

Зауваження та пропозиції приймаються впродовж 8 календарних днів з 16 по 23 грудня 2024 року на електронну пошту mail@euroavtogaz.com та на адресу органу, уповноваженого встановлювати тарифи — виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) за адресою: вул. Хрещатик, 36, м. Київ, 01044.

ЗІРКОВЕ ЖИТТЯ

Крістіна Агілера та її тридцять три нещастя

Співачка не дарма називає себе «переможницею по духу»

Марія ТКАЧЕНКО

Крістіна Марія Агілера народилася 18 грудня 1980 року. З дитинства Крісті почувалася як птах у клітці. Батько служив в армії, мама — музикант, грала на скрипці та піаніно й страждала від агресії чоловіка. Той бив дружину, міг ударити й доньку, бо вона голосно співала. Крістіна знаходила свій порятunek у музиці. Співала скрізь і всюди, напам'ять знала всі арії з мюзиклів. Батьки майбутньої зірки незабаром розлучилися, але батько продовжував їх переслідувати, й мати з донькою постійно від нього ховалися. «Я не знаю, чи стала б я успішною співачкою, якби не мала такого жакливого дитинства. Саме тоді в мене з'явилася мета вистояти і боротися з усіма, хто бажає мені зла».

Бійцівський дух і справді унікальний голос привели 9-річну Крістіну на популярне шоу юних талантів, де вона посіла друге місце. У 12 років із тисяч претендентів Крістіну відібрали у знамените диснейське шоу «Клуб Міккі Мауса».

У другій половині 1990-х вона переїхала до Лос-Анджелеса — її помітили музичні продюсери та дали можливість записати перший диск. Через два роки Крістіна почала зніматися в серіалі, де виконувала музичні номери і комедійні скетчі. Після закінчення шоу Агілера переїхала до Японії, де записала свою першу пісню. У 1998-му співачка повернулася до США у пошуках контракту з фірмою звукозапису. Їй порадили зв'язатися зі студією Disney. Співачка відправила представникам Disney кавер-версію композиції Вітні Х'юстон, і їй дозволили виконати пісню Reflection для мультфільму.

У червні 1999 року вийшов де-

Сімейний вихід Агілери.
Фото з сайту tsn.ua.

бютний сингл Агілери Genie in a Bottle. А в серпні відбувся реліз першого студійного альбому Christina Aguilera.

У вересні 2000 року Агілера випустила другий студійний альбом Mi Reflejo, а через місяць вийшов альбом My Kind of Christmas. Усього вийшло вісім альбомів пісень відомої співачки.

Непросте дитинство навчило Крістіну відстоювати свої права, вона досить швидко усвідомила, що неправильно жити лише заради роботи та кар'єри. Вона поміняла свою команду на людей, які не намагалися втиснути її в жорсткі рамки формату та давали їй час на творчі роздуми.

У лютому 2005 року Крістіна Агілера заручилася з фахівцем з маркетингу Джорданом Братманом, з яким зустрічалася з 2003-го. Пара одружилася 19 листопада 2005 року. Їхнє одруження нагадувало весілля Попелюшки та Принца.

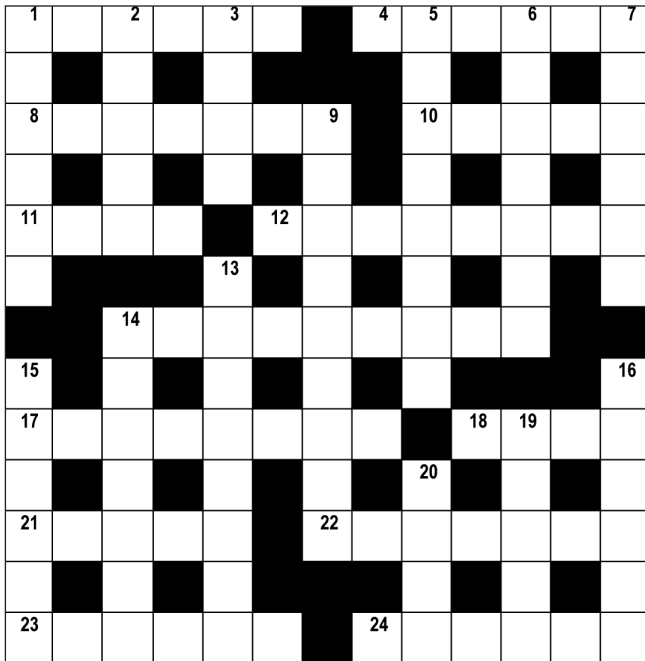
12 січня 2008-го співачка народила сина Макса Лайрона Бретмана.

Через п'ять років шлюбу Крісті

подала на розлучення, і 15 квітня 2011 року Агілера та Братман розлучилися.

З 2010 року Крістіна перебувала у фактичному шлюбі з Меттью Ратлером, з яким заручилася 14 лютого 2014-го. У цих стосунках Агілера народила свою другу дитину — дочку Саммер Рейн Ратлер. Вони й досі живуть разом. Ратлер — чудовий батько, його дуже любить син Крістіни Макс.

П'ятиразова володарка найпрестижнішої музичної премії «Греммі» одного разу мало не закінчила свою кар'єру. Але Агілера не дарма називає себе «переможницею по духу». Нещодавно Крістіна відзначила 25-річчя виходу першого альбому. 43-річна співачка уникає публічності й багато часу присвячує дітям — 16-річному Максу та 10-річній Саммер. Більше, ніж кар'єра чи шлюб, Агілеру хвилює майбутнє дітей. Діти цікавляться її музикою і люблять проводити час на репетиціях співачки під час її концертів у Лас-Вегасі (Крістіна уклала контракт на регулярні виступи в популярному клубі Voltaire).

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №51

По горизонталі: 1. Позивний ексбійця батальйону «Донбас» і волонтера Віталія Олешка, вбитого в Бердянську в 2018 році. 4. Хижа тваринка родини куніцевих із характерними чорно-білими смугами на голові. 8. Рівень довіри виборців до кандидата. 10. Канадський письменник німецького походження, автор книг про самопізнання і єднання з природою. 11. Велика рогата тварина, що живе в лісах. 12. Лугова та болотна пташка з довгим, загнутим донизу дзьобом. 14. Тварина з цінним хутром, яким оббивали королівську мантию. 17. Коротка бібліографічна довідка, яка розповідає про зміст книги. 18. «Транспортний засіб», на якому барон Мюнхгаузен літав на місяць. 21. Друге за величиною місто в Естонії. 22. Давня назва Криму та Південної України. 23. Найдорожча у світі приправа, що готується з висушених серединах крокусів. 24. Самоназва Стародавньої Греції.

По вертикалі: 1. У країнах Сходу — палац султана і його внутрішні покої. 2. Французьке місто, в якому вінчалися Анна Ярославна і Генріх І. 3. Зрошувальний канал у Серед-

ній Азії. 5. Вертикальна вісь у Декартовій системі координат. 6. Відомий журналіст-поліцейський, ведучий програми «Надзвичайні новини». 7. Ситуація на дорогах, коли затори досягають десятибальної межі. 9. Музикант, що грає на гармошці. 13. Сталевий каркас у залізобетонних спорудах. 14. Фахівець із географії. 15. Ліпна прикраса на будинку у вигляді гербового щита з елементами згорнутих сувоїв. 16. Загін для овець. 19. Дитяча іграшка. 20. Швидкий біг коня. ■

Кросворд №50
від 11 грудня

ПРИКОЛИ

Одесит відвідує друга перед операцією:
— Запам'ятай: санітаркам — по 10 доларів, хірургу — 200, анестезіологу — 500.
— Анестезіологу — 500? Тільки за заснути?
— Заснути можна і за 10. Решту — за прокинутися.
Чоловік переодягається. Дружина дивиться на нього і питає:
— Любий, а хто тобі спину так сильно подряпав?
— Уявляєш, учора йшов вулицею і раптом з балкона мені на спину впала кішка. Не віриш?
— Вірю! Аж там губною помадою написано «твоя киця».
— У вас є документи на цю

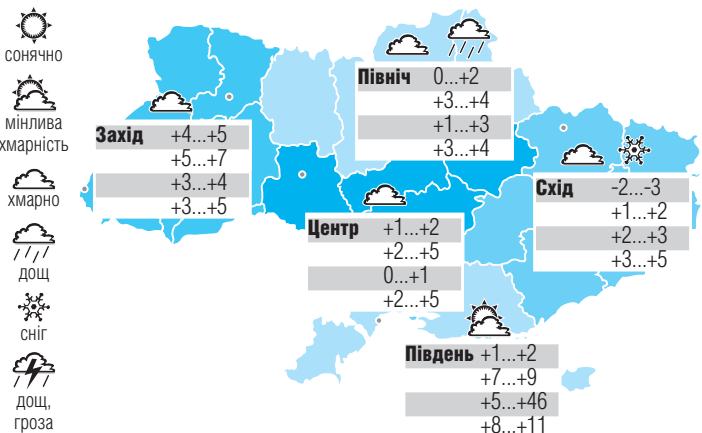
рибу?
— А що вам треба? Свідectво про смерть?
— Соломоне Абрамовичу, як ви почуваетесь?
— Тебе це не стосується, Моню, ти не вказаний у заповіті.
Туристична група оглядає руїни старого замку. Оглядаючись, маленький хлопчик тихо запитує в тата:
— Це тут мама вчилася водити машину?
— Любий, що ти порадиш мені почитати?
— Почитай «Отче наш», поки я дочитую переписку в твоєму телефоні.

ПОГОДА

19–20 грудня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер південно-західний, 1-2 м/с. Температура вночі +1...+3, удень +5...+6. Післязавтра вночі +2...+3, удень +3...+4.

Курорти Карпат: хмарно, без опадів.
Славське: вночі +1...+2, удень +1...+3.
Яремче: вночі +1...+2, удень +3...+4.
Міжгір'я: вночі +1...+2, удень +2...+3.
Рахів: уночі +1...+2, удень 0...+2.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи: економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідectво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шанси».
Матеріали із позначкою ① друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництві: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві
Зам. 3009051
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини
Тираж 58168